

MAGYAR TANÍTÓKÉPZŐ

A TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI TANÁROK

XXXVIII. ÉVFOLYAM

ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK

BUDAPEST, 1925

FOLYÓIRATA

7-10. SZÁM

DECEMBER

SZERKESZTI: MOLNÁR OSZKÁR BUDAPEST, I., AVAR-U. 15. SZÁM.

A státusrendezés.

Hónapokig tartó számítgatás, ankétezés, egyesek és bizottságok szorgos munkája után végre megszületett a státusrendezésről szóló rendelet. Célja és el nem tagadható érdeme, hogy rendet kíván teremteni a rendkívül összekuszált tisztviselői kérdésben. A tisztviselői problémát pedig az tette kuszálttá, hogy a közalkalmazottak különböző kategóriáit különbözőképpen kezelték a háboru utolsó évében, a Károlyi-éra alatt, sőt a kommün után következő években is. Egyes kategóriáknál sűrű volt az előléptetés s gyors az előhaladás, másoknál mérsékelt, sőt némelyiknél, mint a tanárságnál, teljesen el is maradt. Ehhez járult, hogy egyes kategóriák különböző pótlékokat, különféle címeken fizeteskiegészítést, rejtett és nyílt segélyeket kaptak. Ily módon nagy elfolódások következtek be s egyes tisztviselői kategóriák, köztük a tanárság, igazságtalanul és méltánytalanul leszorítottak arról a helyről, melyet megelőzőleg a tisztviselői státusok közt elfoglaltak.

A rendelet intencióit tehát mindnyájan helyeseljük. Mindnyájan óhajtuk az igazságosság és a méltányosság uralnát. A tisztviselői problémát valóban rendezni kell. A kérdés csak az, hogy a státusrendelet hogyan tervezi ezt a rendcsinálást? Egyszerűen úgy, hogy a közalkalmazottak minden kategóriájánál, alig számbavehető változtatással, az 1913 évvégi állapotokat állítja vissza. Ez más szavakkal azt jelenti, hogy az egyes tisztviselői kategóriákat azokba a fizetési osztályokba helyezi vissza, amelyekben az 1913. év végén voltak. Legfőnnebb az egyes fizetési osztályok százalékos elosztásában méltányosabb és kedvezőbb, de lényegében minden szolgálati ágat a régi keretek közé szorítja vissza. Ennek természetes következménye egy egyetemes zuhanás lett. Mindnyájan estünk, de nem mindnyájan egyformán nagyot. Amely szolgálati ág 1913 óta a legmagasabbra kapaszkodott, az zuhant legnagyobbat. Tele is voltak a napilapok az egyes kategóriák siránkozásával. Minden szolgálati ág a maga szük köréből fogta fel a státusrendezést s azt hitte, hogy őt érte viszonylagosan a legnagyobb sérelem. Hallottuk panaszkodni a bírakat, a tanfelügyelőket, a tanítókat; hallatta hangját a közigazgatás, a megye és így tovább. A tördőfés, amit a státusrendezés a közszolgálati alkalmazottakra mért, azért volt mély és fájdalmas, mert a rendelet az 1913. évi fizetési osztályokat állította vissza, de az 1913. évi fizetések nélkül. Lássuk ezt számokban. Legyen adva egy tanár, aki az 1913. év végén a VII. fizetési osztály 3. fokozatában volt. Évi fizetése 4800 kor., ebből esik egy hónapra 400 K. Szolgálati éveinek száma 22, tehát fizetésén kívül még évi 800 K év-ötödös pótlékot élvezett, aminek egyhavi részlete 66'66 kor. A következő hó elején tehát 466'66 koronát kapott. ami 14.500-zal szorozva 6,766.570 papirkoronát tesz ki. És mit kap egy tanár ma az Úrnak 1926. esztendejében a

státusrendezés szerint? Átfutva a 63. oldalon levő táblázatot, rögtön látjuk, hogy jelenlegi fizetése a VII. fiz. osztály A., csoportjában havi 3,750.000 papirkorona, fizetése eszerint az 1913. évi illetményeknek alig haladja meg az 50%-át. Vegyük még ehhez a közszükségleti cikkeknek 1913 óta az egész vonalon bekövetkezett drágulását és előttünk van sorsunk egész mostohaasága, életünk kétségbeesítő nyomora. És hol volt a KANSz ennél a leépítésnél? Mit tett? A hírlapokból tudjuk, hogy akkor szokott nagy erővel jelentkezni, amikor már befejezett tényekkel áll szemben s ilyenkor foltozó munkát fejt ki, különben pedig zenekarokat szervez és hangversenyeket rendez. Igaz, hogy a zenének az indulatokra csillapító hatása van. Ezt már a görögök is tudták. De a közalkalmazottakat a sivár jelenben még a spherák zenéjénél is jobban érdekli a fizetés.

Az eddigiekből látszik, hogy bármily tiszteletreméltó, mindnyájunk által elismert intenciók vezették is a státusrendezés tervezőit, munkájuk nem teremtette meg a kívánt békét. Azt hisszük, hogy az ilyen egyetemes rendcsinálásnak még nem érkezett el az ideje. A státusrendelet tehát idő előtt látott napvilágot. A státusrendezést illetményrendezésnek kellett volna megelőznie. Előbb milliókkal kellett volna mindenkinek a havi fizetését megjavítani s csak miután ezek a fizetések már nagyon megközelítették az 1913. illetményeket, akkor állítani vissza az 1913-iki státuskereteket. A közalkalmazottak már annyira tönkrementek, hogy rajtok havi 2–300.000 koronával nem lehet segíteni. Az ilyen rendezés csak haldoklásunk meghosszabbítására alkalmas, de nem véd meg a biztos pusztulástól.

A státusrendelet a tanárságra különösebben is sérelmes. Bennünket visszahelyezett az 1913. évi keretek közé, anélkül, hogy visszaadta volna az 1913. évi illetmények integráns részét, a törvényesen biztosított korpótléket. Amilyen szép a nevelői pálya, annyira mostoha. Más kormányzati ágakban intézményszerű gondoskodás biztosítja a hivatalnokok mellékjövedelmét. Kiküldetések, napidíjak, bizottságokban, kereskedelmi, pénz- és egyéb intézeteknél, vállalatoknál való reprezentálások havi kétszeres fizetést jelentenek. A nevelő szimpla fizetéséből kénytelen megélni. Kárpótlásul s talán azért is, mert ez ideális pályára lépők nemes elhatározását megbecsülték, a tanárság korpótlékban részesült. Az utóbbi években több tisztviselői kategóriánál állítottak be pótlékokat, ellenben a tanárságét, amelynek ehhez szerzett joga volt, elvették. Általában a tanárság az utóbbi években sokféle mellőzésben részesült. Bármerre tekintünk, mindenütt oly jelenségekkel találkozunk, melyek munkakedvünket csökkentik, lelkesedésünket lohasztják. Lelkünknek fenn kellene szárnyalnia s anyagi bajaink lerántanak a sárba. Egyre idegesebb türelmetlenséggel várjuk már, hogy foglalkozásunkhoz, hivatásunkhoz méltatlan, megalázó, nyomoruságos helyzetünkben kiemelkedjünk. A vigasz és remény helyett a státusrendelet újból visszataszít a teljes letargiába, mert évekre megfoszt a haladás lehetőségétől. A tanárság lelkületét az utolsó öt-hat esztendő anyagi és pszichikai nyomoruságai nagyon megviselték. A magyar kultúra ügye válságos helyzetbe jutott. Kulturánk hanyatlását csak az nem látja, aki nem akarja. Tudományos egyesületeink már csak vonaglanak. Tudományos könyveket nem vehetünk. Folyóirataink tönkrementek. A kultúra iskolai terjesztése elvesztette lendületét. Minden pedagógus érzi, hogy anyagi tönkremetségében nem tudja kötelességét úgy teljesíteni, ahogy kellene és ahogy

szeretné. Szentül ígérjük, hogy dolgozni fogunk a jövőben is. Nem is tehetünk másképp, lelkünket a nemzeti műveltség szeretete hevíti. De ha nem tudunk oly eredményt elérni, amelyet kellene, nem rajtunk mulik!

TANÍTÓKÉPZŐI PEDAGÓGIA.

Széchenyi és a nevelés.

Ha Széchenyi nemes, alkotásokban gazdag életét a pedagógus szemével nézzük, két jellegzetes vonást pillantunk meg benne. Egyik az *önnevelés*, másik a *nemzetnevelés*. Azok, akik Széchenyit csak mint a gazdagodás apostolát ismerik, erőltetettnek minősítik Széchenyinek pedagógiai szempontból való beállítást, pedig kitől tanuljunk, ha nem tőle, kinek egész élete az önnevelés és a nemzetnevelés érdekében kifejtett tevékenység volt. Igaz, önálló pedagógiai munkát nem írt, bár több ízben ígérte, hogy a legfontosabb s legszentebb tárgynak, a nevelésnek okszerinti vizsgálatával is előáll, de *Önismeret* c. munkájában sokat foglalkozik a neveléssel s nincs műve, amelyből a lélekformálás művészetével foglalkozók ne tanulhatnának, mert eszméit abszolút értéküknél fogva az idő meg nem hazudtolta. Az erős faj- és hazaszeretet volt Széchenyi szenvedélye. Szerette a magyar nemzetet, a jövőbeli magyar nemzetét rajongott, szegyelte jelenét, de bizott fejlődésében. Egyetlen cél lebegett szeme előtt: „A szétszaggatva tengődő, gyenge népségekből egységes, öntudatos, testileg, szellemileg és erkölcsi tekintetben is egészséges, erős és gazdag nemzetet teremteni, mely fajunk jeles tulajdonságainak megtartása mellett mindazon polgári erényeket felveszi magába, amelyek más nemzeteket nagyvá tettek“. E cél elérésének útja: a haladás, a tökéletesség felé való törekvés. A tér és idő végtelenségében minden az egységes nagy összhangba igyekszik beleilleszkedni, öntudatlanul is a tökéletesség felé igyekszik. A tökéletességet senki el nem érheti, bármennyire is halad, mindig csak az utján marad, tehát csak a tökéletességhez való közeledésről lehet szó. Ezt a közeledést az ész és szív kiművelése biztosítja. A szív mentora: az ész, első lépés tehát az értelem kiművelése. A tudatlan ember minden rab közt leginkább rab.

Az ész kiművelésének módját is megadja Széchenyi: „főként az ítélőerőt fejlesszük, mert az ember lelki fennsőbbiségét nem az határozza meg, kinek mennyi tudományt tömtek fejébe, hanem, hogy tud-e gondolkodni“. Csak az így kiművelt emberfőben lehet *önismeret*. Az erre való törekvés egyik sarkalatos elve Széchenyinek, mert *önismeret* a boldogság alapja. Ez képesít a célnak felismerésére, melynek legjobban megfelelhetünk. A legtöbb ember elégedetlenségének az az oka, hogy *önismeret* híjján nem találta meg az életben a neki megfelelő helyet, amelyen erejét kifejlthetné. *Önismeret* híjján erejét felülmúló munkára vállalkozik, magának ezzel a megelégedést, a célja felé való közeledést lehetetlenné teszi s egy hely elfoglalásával, de be nem töltésével a nemzetnek kárt okoz. Az *önismeret* önállóvá teszi az embert, munkabírását fokozza, a maga önálló tevékenységével más munkáját nem gátolja s így emberi hivatását tőle telhető tökéletességgel betölti.

Az *önismeret* irányuljon úgy a testre, mint a lélekre. A testre, hogy egészségét megőrizhessük, mert az erény, az erő purificált s lelkesített értelmé

nem üti fel lakóhelyét beteg testben. A test ápolása tehát a szellemi művelődés alapja.

Önismeretre nem elmélkedés, hanem tetteink megfigyelése, összehasonlítása, bírálata folytán tehetünk szert. Ezért jobb a nyilvános nevelés a magánnevelésnél. Kevés ember ismeri önmagát, mert önszeretete, hiusága és mások nem-igaz magatartása folytán hiányzik belőle a tárgyilagosság önmaga megítéléséhez.

Nagyobb gondot kell tehát fordítanunk a jövőben az önismeretre nevelésre, ha azt akarjuk, hogy az egyes és általa a nemzet boldogabbá legyen.

Az egyén kiművelése csak szükségképpen első lépcsőfok a másodikhoz, a nemzetneveléshez és a harmadikhoz, az emberi nem szebbítéséhez. Az egyén kiművelése nemzeti érdek, mert a kiművelt emberfők számában van a nemzetnek igazi hatalma. Ezért sürgeti Széchenyi a minden réteget átható köznevelést.

Minden művében kifejti ama meggyőződését, hogy a hátramaradásból előre törő népnek leginkább jó népiskolákra van szüksége. A köznevelés legyen: *nemzetnevelés*. Nemzetiségünk megmentése, jövődő biztosítása és nemesebb kifejlése legszentebb feladatunk. Minden nemzetnek meg kell őriznie nemzeti szellemét, mert anélkül elpusztul.

A nemzeti szellem megőrzésének és kifejtésének legfőbb eszköze a nemzeti nyelv, mert az együvé tartozás érzését nagyon erősíti a gondolatoknak egy nyelven való kifejezése. Nyelvében él a nemzet. Nyelve szabad kifejtésével sajátosságait fejti ki. Nyelvünk művelése céljából alapította meg a M. Tud. Akadémiát, e szent célt szolgálni, nyelvünket megőrizni és terjeszteni hivatva fel a magyar nőket is, akik mint családanyák, mint első nevelők hivatva vannak magyar ajkkal magyar szívet nevelni s így nemzetiségünk védangyalai.

A nemzeti haladást Széchenyi csak úgy látja biztosítottak, ha a nemzet kiváló faji tulajdonságai mellé felveszi azokat az erényeket, amelyek más nemzetet nagyvá tettek, ezek: 1) a polgári erény, 2) az igazság-, 3) a szabadságszeretet.

A *polgári erény* megnyilvánul a minden irányú kötelesség teljesítésében, erkölcsi erő kifejtésében, munkálkodásban. Az élet tetteket kíván, aki tenni nem tud, nem hasznos, csak lármás hazafi. A becsületes embert csak az boldogíthatja öreg korában, ha azt a kort derék munkálkodással megérdemlé. Mily ellentét Széchenyi nemes és korunk elfajult felfogása közt, midőn az emberek tömegét a munkanélküli hirtelen meggazdagodás vágya fogta el.

A nemzeti haladás másik biztosítéka: *az igazságérzet*. Az igazságot, ha keserű is, szükséges kimondani. Szép pálya áll nyitva az oly nemzet előtt, amely az igaz szót elbirja. Az igazságérzettel együtt jár az adott szó szentsége, a bizalom és a jellem.

Harmadik feltétele a fejlődésnek: *a szabadságszeretet*. Az igazi szabadság nem zabolálatlanság, hanem lelki függetlenség. Utóbbinak kellékei: 1) tiszta lelkiismeret, amely a jól végzett kötelesség nyomában kél; 2) az élet-tudomány, amely a leghelyesebb tettekre indít, hogy megbánásra ne legyen okunk; 3) az egészség; 4) a vagyoni rend, amelynek feltétele, hogy pénzünkhöz mérjük igényeinket.

Soha nagyobb szükség nem volt Széchenyi eszméire, mint napjainkban, azért neveljük az ifjúságot az ő szellemében, képesítsük önismeretre, önneve-

lésre, legyen nevelésünk a nemzet minden rétegét átható köznevelés, adjunk erős faji, nemzeti jelleget neki, hassa át a polgári erény, igazság- és szabadságszeretet s akkor majd sikerül Széchenyi tervét valóra váltanunk: „az emberiségnek egy nemzetet megmenteni, sajátságait mint ereklyét megőrizni, szeplőtlen minemiségében kifejezni, nemesíteni erőit, erényeit, újból egy testű, egy lelkű családtságba, egy cél után törekvő nemzetbe egybeforrni s Magyarország nem volt, hanem lesz!“*)

Dr. Lajos Mária.

Nevelésügyi terepfelvétel és a nevelői erő növelése.

Nevelői munkánk megindulásakor kétségtelenül tartozunk magunknak tiszta képet formálni azokról az értékekről, amelyeket megközelíteni akarunk. Mindenekelőtt tisztán kell látnunk azokat az eszményeket, amelyek felé munkánk fonalán törekszünk. Eme apriori tevékenység után az empirizmus álláspontján azt kell kutatnunk, hogy mit találunk azon a talajon, amelyet az idea magaslatára emelni akarunk. Azaz vizsgálat tárgyává kell tennünk a nevelendő testi és lelki életét, ugy amint az jelentkezik. A gyermek testi és lelki életének szorgos tanulmányozása nélkül nem beszélhetünk tudatos nevelésről. Ez a kutatásunk csakhamar meggyőz arról, hogy a talált testi és lelki képnek vannak előfeltételei. A gyermek testi és lelki világa képének okát a hajlamokon kívül abban a nevelésben kell keresnünk, amelyben a gyermek részesül. Ugyhogy reduktív nyomozásunk annak a nevelésnek a tanulmányozására utal, amely szerint a gyermeket tényleg nevelték.

Nagy vonásokban három ilyen nevelési tényezőt ismerünk: család, iskola és környezet. E nevelési tényezők mindegyike terén rendkívül sok a kívánnivaló. Azonban legtöbb a tennivaló „a legmélyebb gyökereket eresztő“ családi nevelés területén. Ha a fa gyökere elpusztult, tönkre megy az egész fa. Ha a nevelés gyökere halálosan beteg, ha a család légköre egészségtelen, akkor nem várhatunk egészséges személyiséget. Ez a családi nevelés sokszor mint egy sűrű füstgomoly jelentkezik a lelkem előtt, amely csak néha enged egy-egy kis bepillantást a belsejébe. Máskor mintegy sötét afrikai őserdőt vélelme látni, amelyben csak ritkán téved egy-egy világító sugár. Ez a világító sugár azt jelenti, hogy a családi nevelés köréből mindenikünk tud valamit, azonban eme ismeretünk (kicsiny méretű tapasztalatunk folytán) határértéke (límes) az összes családok nagy számához képest közel áll a nullához. Ezen a téren is úgy vagyunk, mint a tudomány területén általában; valamint a tudomány egész területének nagyságát csak az kezdi némiképen sejteni, aki már tud valamit belőle, (a félművelt azt hiszi, hogy mindent tud; viszont a tudós érzi a maga kicsinységét), hasonlóképpen a családi nevelés terén való munkát csak az kezdi már jobban látni, akinek már alkalma volt tervszerű kutatás útján több család nevelésébe betekintést nyerni.

Ugy érzem, a családi nevelés terén azon a ponton vagyunk, ahol a félművelt ember tart a tudomány szempontjából. Azaz, ha azt hisszük, hogy ismerjük a családi nevelést, akkor — úgy látom — tévedünk. Ha pedig nem

*) Imre Sándor: *Gróf Széchenyi István nézetei a nevelésről*. 1903.

ismerjük a nevelésnek eme legsúlyosabb tényezőjét, akkor az eszmények feltétlenül köteleességünké teszik e terep alapos felkutatását. Hogy a geográfusok szótárával is éljek, úgy érzem, hogy szükség volna arra, hogy ennek a többé-kevésbé ismeretlen terepnek a felkutatására expedíciót indítsunk. De nem is egyet, hanem a szélrőzsa minden irányában szeretnék egy-egy expedíciót utnak indítani. Ezek számára a legalkalmasabb és legtermészetesebb vezetők a tanítóképzőintézeti tanárok (elsősorban a pedagógia tanára) lennének; közkatonái pedig a növendékeinkből kerülhetnének ki.**) A utnak-indítást nem úgy képelem, hogy a tanár maga is elmegy oda (bár ő maga is kirándulhat bizonyos helyekre), hanem az ő vezetése abban áll, hogy ilyen irányu kutatásokra ösztönzi tanítványait és az ezirányu munkásságukat számon is kéri. A magam részéről az első expedíciót 1924. évi június havában indítottam utnak azzal, hogy a budapesti I. ker. tanítóképző-intézetnek növendékeit felhívtam arra, hogy ott, ahol a szünidőben megfordulnak, kísérik figyelemmel a családi nevelést és jegyezzék föl azokat a konkrét eseteket, amelyekben feltűnően jó és feltűnően rossz nevelést állapítanak meg (utóbbit jobban hangsúlyoztam.***) Ezek a feljegyzések, amelyeket szeptember havában kaptam kézhez, több szempontból értékesek.

Igy mindenekelőtt meg lehet állapítani belőlük, hogy növendékeink (sokszor a legkisebbek is) a pedagógia normáit nagy és általános vonásokban már akkor is ismerik (primitív pedagógiai tudás), amikor még rendszeres nevelést nem tanultak. Csak kevesen voltak, akik ezirányu ismereteik teljes hiányáról számoltak be. Ezeknél ez a tanulmány különösebben hozzájárult az önismeret megindulásához, amelynek kialakulását ez a vizsgálódás egyébként az összes növendékeknél támogatta. Az alsó évfolyambeliek nagy részénél a primitív pedagógiai tudás előhívása, egyeseknél pedig a pedagógiai tudás teljes hiányának megállapítása igen jó első iskolája a rendszeres pedagógiai tanulmányoknak. Ebben a kutatásban a pedagógiai érdeklődés felkeltésének igen jó módját látom. A felsőbb évfolyambeliek, akik már rendszeres nevelést tanultak vagy tanulnak, ilyen kutatások közben megmutathatják azt, hogy a tanultak mennyire váltak bennük vérré; megmutathatják, hogy az elméleti tanulmányt hogyan tudják konkrét esetek megbirálásánál alkalmazni.

Ez a tanulmányi törekvés kitűnő eszköz a növendékek lelkének megismerésére. Egyes konkrét esetek leírásából, a hozzáfűzött esetleges észrevételekből megállapítható, hogy mi él növendékünk lelkében. Azonban bennünket nemcsak az érdekel, hogy milyen elvek honolnak növendékünk lelkében, azaz milyen elvek szerint ítéli meg a látott eseteket, hanem az is, hogy ő mennyire követi ezeket az elveket cselekvéseiben. Erre nézve is lehet ezekből a kutatásokból némi támpontot nyerni. Miután e munkában való részvételt nem tettem kötelezővé, hanem csak melegen kötöttem ezt a lelkükre, többen akadtak, akik ilyen feljegyzéseket nem hoztak. Ugyhogy a növendéksereg ebből a szempontból két csoportra osztható; egyik csoport foglalkozott a kérdéssel (ez a többség), a másik csoport nem törődött vele. Akik ebben a tanulmányban nem vettek részt, azok részéről kívántam az elmaradás

*) Természetesen nagy szolgálatot tehetnének ennek az ügynek az összes működő tanítók és tanárok.

**) Szükségesnek mutatkozik annak a hangsúlyozása, hogy *konkrét esetek* hü leírására szorítkozzanak, különben egyesek értekezést írnak a családi nevelésről.

okadatolását. Rendkívül tanulságos ennek az okadatolásnak áttanulmányozása; nagyon soknál a lelki életnek jellemző vonását fejezi ki. Egyik növendékünk, akit arról az oldalról ismertem, hogy általában nem töri magát a tanulásban, legtöbbször olyan a helyzet, hogy lustasága miatt csak nagynehezen kerül el az elégtelent, továbbá általában az önuralom terén igen kevés eredményt tud felmutatni; a testi és lelki rendezettsége pedig ugyyszólván a nyakkendő-kultuszban merül ki, azzal okadatolta a feljegyzések be nem adását, hogy azokat szeptember 2-án elvesztette. Szinte derűtlenség közben egészítettem ezzel az illető eddigi lelki fotografiáját. Egy másik növendék, akiről az volt a határozott meggyőződés, hogy ha lelkileg nem formálódik jobban, nem való tanítónak (bár jegyek szempontjából a jobbak felé hajlik), azt az okadatolást iratta az ivre (ugyanis miután ekkor már másutt teljesítettem szolgálatot, ezeket a feljegyzéseket személyesen nem vehettem át), hogy „Nem kötelező”. Az ilyen növendék az igezi nevelői lélektől távolabb áll, mint amilyen távolság van Makó és Jeruzsálem között. Bár egyébként ezt az okadatolást szintén nagyon jellemzőnek tartottam, megerősítette azt a lelki képet, amelyet eddig róla magamnak formáltam.

Bizonyos félreértés eloszlátása végett meg kell állapítanom, hogy ez a nagyon kicsiny munka nem tekinthető megterhelésnek a nagy szünetidőre. Ha ezek az ifjak a nyáron két hétig a teljes semmittevésnek adják át magukat, akkor a harmadik héten már érzik, hogy valamit kellene csinálni és ilyenkor nagyon jó, ha néha, nagy ritkán ilyen irányú foglalkozásra gondolnak; nem is kell ebben intenzíven dolgozni, csak néha kell ráeszmélni és valamit megfigyelni. Végül pedig a megfigyelteket egy-két óra alatt leírni. Ez sokszor nagyon hasznos unalomtűző is lehet.

Ha elsőéves növendékeinket abból a szempontból tesszük vizsgálat tárgyává, hogy kit hozott a hivatásszeretet az intézetünkbe és kit egyéb körülmények, akkor meg kell állapítanunk, hogy a tulnyomó többség nem hivatásszeretéből, hanem egyéb okokból került hozzánk. Kemény munkába kerül, amíg ebből a nevelői szempontból közömbös lélekből a nevelésért elkésedő személyiséget tudunk formálni. Ezt a munkánkat egy lényeges lépéssel vihetjük előbbre, ha ilyen nevelési terepkutatásra tudjuk növendékeinket ösztönözni. Ez nagyon alkalmas eszköznek látszik arra nézve, hogy növendékeink nevelői szemmel kezdjék nézni a világot. Ha növendékünk elmege látogatóba és nemcsak a szép ruhákra, a szép berendezésre, hizókra, lovakra, tehénekre, stb-re irányítja figyelmét, hanem a gyermeket és az ezzel való bánást is megfigyeli, akkor már határozott lépést tesz a nevelői lélek felé. Egyik II. éves növendékem a múlt év végén igen közel állt az elégtelenhez a mennyiségtanból, hosszas mérlegelés után a szorgalmára és megbízhatóságára való tekintettel elégségest kapott. Ez a növendék az itt szóban lévő feljegyzéseiben többek között ezt írja: „Valamely ürügy alatt elmentem az ismerősökhöz és a rokonokhoz, ahol kisebb gyermekek voltak és figyeltem a szülők nevelési módszerét.” Megvoltam róla győződve, hogy az így is volt. Néhány konkrét nevelési esetet le is írt. Ez a nevelői iparkodás még jobban megnyugtatót a múlt évi abbeli eljárásom helyessége felől, hogy nem buktattam meg a mennyiségtanból. Az ilyen növendékből előreláthatólag jobb tanító lesz, ha mindjárt a mennyiségtant és esetleg mást nehezebben is fog fel, mint az olyan növendékből, aki esetleg kitűnő matematikus (és álta-

lában kitünő, ha az Istentől adott értelmére támaszkodhat), de ilyen nevelői célzatu munkában csak azért nem vett részt, mert nem kötelező.

Bizonyos, hogy ilyen terepkutatás közben határozottan erősödik a növendék nevelői ereje, formálódik nevelői mivolta. A tanár pedig újabb betekintést kap egyrészt növendékeinek lelkébe, másrészt pedig abba a nevelésbe, amely szerint a családok tényleg nevelnek. Ez utóbbi képet kívánatos volna szélesebb körök számára is hozzáférhetővé tenni. Kívánatos volna, hogy ilyen terepkutatások összegezése alapján minél tisztább képet nyerjünk valamennyien, akik nevelők vagyunk, arról, hogy milyen a nevelés ontológiai oldala. Nagy szükség volna arra, hogy a nevelésügy terén valóban ismerjük a jelen helyzetét. Csakis a jelen nevelésügyi helyzet biztos ismerete alapján remélhetjük, hogy tudatos munkával ezt a képet fel tudjuk emelni az eszmények irányában.

Azonban nevelésünk tényoldalát bemutató tükröt nemcsak arra szánám, hogy a pedagógusok lássák, hanem feltétlenül szükségesnek tartom, hogy ebben a tükörben nézzék magukat a családok is. Tudom, hogy a maga nevelését a legtöbb szülő kifogástalannak tartja, sokszor még akkor is, ha nevelésének eredménytelenségét látja. Azonban, ha ebben a tükörben mások torz nevelésének formája is megjelenik, esetleg megindul a családi tűzhely élesztőinél is valamelyes eszmecsere a nevelésről, megindul esetleg valamelyes befeléttekintés nevelésünk helytelensége vagy helyessége felől, stb. Ezen az uton nevelésünk megismerése révén esetleg némileg közelebb juthatunk önmagunk, de különösen nemzetünk jobb megismerésére; közelebb juthatunk a nemzeti önismerethez. Ugyhoggy ennek a fontos problémának is tehetünk némi szolgálatot az itt hangoztatott nevelésügyi terepfelvételekkel. Ha ez a nemzeti önismeret tiszta, akkor magában hordja a javításra vonatkozó törekvés elengedhetetlen vágyát is, magában hordja egy jobb családi nevelés kezdetének csiráját. Azért törekedjünk — a magunk és tanítványaink nevelői erejének növelését célzó, az egyéni (tanítványaink) és a nemzeti önismeretnek szolgálatot tévő (elsősorban a családi nevelésre vonatkozó) — nevelésügyi terepfelvételek megindítására.

Dr. Frank Antal.

A tanítóképzői zenetanárok képzésének és képesítésének reformjáról.

E kérdés megítélésénél a tanítóképző-intézeti zenetanárok képzése és képesítése tárgyában kiadott Szabályzatból kell kiindulnom. Ennek értelmében: tanítóképző-intézeti zenetanárjelöltek olyan okleveles polgáriskolai énektanárok (tanárnők) lehetnek, kiknek a zenei szakból *jeles* osztályzatu oklevelük van és akik a megkivánt anyagból a felvételi vizsgálatot sikeresen letették. (1. §.) A tanárképző tanfolyam két évig tart; ettől eltérő külön esetekben a vallás- és közoktatásügyi miniszter külön intézkedik. (4. §.) Nevezetesen megszerezhetik a tanítóképző-intézeti zenetanári oklevelet a következők is. Az orsz. m. kir. zeneművészeti főiskolán zongorából, hegedűből vagy énekből tanári oklevelet nyert, magyarhonos zenetanárok (zenetanárnők) az elnökségtől kérhetik képesítésük kiterjesztését tanítóképző-intézetekre, ha: a) középiskolai érettségi bizonyítványuk, vagy népiskolai tanítói oklevelük van; b) ha 23-ik

életévüket betöltötték s a 8. §-ban meghatározott didaktikai gyakorlathról bizonyítványt mutatnak fel, vagy oklevelük birtokában legalább egy évig gyakorlatilag sikerrel működtek tanítóképző-intézetben, középfoku iskolában, vagy közhatalóság által fenntartott s államilag segélyezett zenei szakiskolában; az ilyen zenetanári oklevél érvénye tanítóképzőkre oly feltétel alatt terjesztetik ki, ha a jelölt az elnökség által engedélyezett tanítóképző tanári vizsgálaton az illető tanszagnál megállapított összes kiegészítő tárgyakból a vizsgálatot sikeresen leteszi. (28. §.) Továbbá ugyanott: A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől esetről-esetre kérendő engedély alapján az orsz. m. kir. zeneművészeti főiskolán zenetanári oklevelet nyert olyan zenetanárok is nyerhetnek vizsgálati engedélyt zenetanári oklevelüknek tanítóképző-intézetekre való érvényesítés céljából, kik megelőzőleg valamely középfoku iskolának 6 évfolyamát sikerrel bevégezték. A ilyen jelentkezők azonban középfoku iskolákban, vagy államszegélyes zenei szakiskolában folytatott legalább 3 évi sikeres gyakorlati működésről tartoznak bizonyítványt felmutatni. Akik a zeneművészeti főiskolán a 4. §-ban felsorolt tanszakok valamelyikét teljesen bevégezték s valamely tanszakból végbizonyítványt mutatnak fel, s a kötelező melléktantárgyak mindegyikéből van osztályzatuk, szintén kérhetik az elnökségtől tanítóképző-intézeti zenetanári vizsgálatra való bocsájtásukat oly feltétel alatt, ha középiskolai érettségi bizonyítványuk, vagy népiskolai tanítói oklevelük van s 23. életévüket betöltötték s végbizonyítványuk birtokában legalább két évig gyakorlatilag és sikeresen működtek tanítóképzőben, középfoku iskolában vagy a 28. §-ban megjelölt szakiskolában. (30. §.) Oklevelés középiskolai énektanítók az elnökségtől engedélyt kérhetnek tanítóképző-intézeti zenetanári vizsgálatra, ha 22. életévüket betöltötték, középiskolai érettségi bizonyítványuk, vagy tanítói oklevelük van, ha legalább „jól megfelelt“ fokozatu énektanítói oklevelük birtokában legalább ötévi (tanítóképzőintézeti vagy középfoku iskolai) sikeres gyakorlati működésről bizonyítványt mutatnak fel s az orsz. m. kir. Zeneművészeti Főiskolán sikeres magánvizsgálatot tesznek a 4. §-ban felsorolt tanszakok egyikéből s oly foku osztályból, amilyenek a rendes uton végzők bocsájtatnak vizsgálatra. (31. §.) A 32. §. intézkedik a ténylegesen működő tanítóképző-intézeti tanárok vizsgálatra való bocsájtathóságáról, a 33. §. pedig az eddig fel nem sorolt esetekre terjed ki, amikor is a vallás- és közoktatásügyi miniszter adhat engedélyt a vizsgálatra.

Sokféle tehát az az út, amelyen a tanítóképző-intézeti énektanári oklevélhez el lehet jutni. Egészen más kérdés azonban, hogy célszerű-e ez a berendezés. Mert kétségtelen az, hogy olyan, aki a polgáriskolai énektanítói oklevelén keresztül érkezik meg, egész más színben látja a dolgot, mint az, aki zenetanári oklevelet szerzett. Egész más fogalmi lesznek annak teendőiről, aki megszerezte a középiskolai énektanítói oklevelet és öt évig középiskolánál működött, mint annak, akinek főiskolai végbizonyítványa van és zenei szakiskolában működött három esztendőn keresztül.

Mert azt az ellenvetést: végeredményben egy vizsgálaton estek keresztül s így egyformán nézik a dolgokat, nyilván nem lehet elfogadni. Ilyen nivelláló ereje semmiféle vizsgálatnak nincsen. Máról-holnapra nem lehet kitépni az emberek lelkéből azt, ami abban éltük folyamán kialakult. Félő tehát, hogy a dolgok ilyen állása mellett különböző szempontok érvényesülnek a tanításnál, nyilván nem legnagyobb hasznára a tanítóképzésnek. Bizo-

nyos ugyan, hogy éppen a tanítóképző-intézet erősen uniformizáló hatása folytán előbb-utóbb megfelelő mederbe jut a tanár tanítási módja; meglátja, mi fontos a tanítóképzés szempontjából; csakhogy ehhez idő kell. A közbeeső generációk pedig kárát látják.

Nem hiszem tehát, hogy a képesítőre való bocsájtás ilyen rendje megfelelő volna. Éppen a tanítóképzés speciális jellegénél és fontosságánál fogva nagy súlyt kellene arra vetni, hogy minden zenetanár egy és ugyanazon a megfelelő szűrőn menjen át.

Ez vonatkoznék az előképzettségre. Áttérek most a tanítóképző-intézeti zenetanárokat képző speciális két éves tanfolyamra.

A jelölt választ egy tanszakot; ezzel kapcsolatosan kötelező melléktárgyak, kiegészítő tárgyak és segédtanulmányok.

A következőképen:

<i>Tanszak.</i>	<i>Kötelez. mellékt.</i>	<i>Kiegészítő tárgyak.</i>	<i>Segédtanulmányok.</i>
1. Orgona	zeneszerzés, zongora, karének, zenetörténet (II. o.)	hegedű	Róm. kath. liturgikus ének, illetőleg egyházi ének és zene; partitúra - olvasás; hangszerezés, esetleg más speciális kollégiumok, a magyar zene története, elmélete; zeneesztétika; esetleg egy modern nyelv; fonetikai, akusztikai, pedagógiai tanulmányok stb.
2. Zeneszerzés	zongora, karének, zenetörténet (II. o.)	hegedű, orgona	
3. Hegedű	zongora, zeneelmélet, karének, zenetörténet, ak. (II. o.)	orgona	
4. Zongora	zeneelmélet, karének, (zenetörténet; ak. II. o.)	orgona	
5. Ének	zongora, zeneelmélet, karének (zenetörténet, ak. II. o.)	orgona, hegedű	

Minden tanszakon kötelező a tanítóképző-intézeti ének- és zenetanítás módszere és az ének higiénéje.

Ami a zenei készséget illeti, az akadémiai tanfolyam II. évfolyama a mértékadó, illetőleg: A technikai készség mértékét s a zeneelméleti anyag terjedelmét illetőleg irányadó, hogy a vizsgálat anyaga *a)* a tanszakokból az akadémiai tanfolyam I. évfolyamának tanterve és tanulmányi anyaga szerint állapíttassék meg; *b)* a melléktantárgyak anyagának terjedelmét illetőleg az akadémiai tantervnek az illető osztályokban kötelezett melléktantárgyakra vonatkozó anyagmegállapításai, nemkülönben a tanítóképző tanítás sikeres végzéséhez kellő mérték veendő figyelembe. (22. §.)

Itt felvethető az a kérdés: szerencsés megoldás-e a sikeres tanítóképzés szempontjából, hogy a tanítóképző-intézeti tanártól kevesebbet kívánnak meg, mint más okleveles zenetanártól. A magam részéről nem tartom annak s mindjárt áttérek álláspontom indokolására is.

Előbb azonban meg kell említenem egy körülményt, amely erősen meglepett. A tanfolyam anyaga csak a segéd-, tehát fakultatíve megállapítandó tanulmányok közé sorozza a magyar zene történetét és elméletét (lásd 4. §. d) pont) s ott is az esetleges speciális kollégiumok keretébe. Egy magyar tanár csak úgy mellékesen, esetleges speciális kollégium körében jusson érint-

kezésbe azzal, ami tárgyában magyar vonatkozása? Ahelyett, hogy az állana érdeklődésének a középpontjában, hogy kötelessége volna első sorban és főleg ezt megismerni. Képzhető-e, hogy olyasvalaki, aki tehetsége szerint nem hatolt bele saját népe lelkének a megnyilatkozásaiba, valaha igazán magyar tanítók nevelésében segíthessen? Alig hiszem. Az ő számára a népies zeneművészet mindig csak hamupipőke lesz. Azért választom ezt a hasonlatot, mert éppen a reá legértékesebbnek nem fogja felismerni az értékét.

Soha ne feledjük el, hogy az, ami az embert a nagy közösséggel egybeforrasztja, sohasem értelmi elvonás eredményezte mozzanat, hanem lényegében tisztán és kizárólag érzelmi. Abban, ami egyeseket értelmi mozzanatok révén tömörít, kevés a köszönet. És mi a művészeti tantárgyak tanításának a célja? Nyilván nem egyéb, mint az érzelmi világ fejlesztése, gazdagítása. Mi lehet tehát a magyar tanítóképzőben a művészeti tárgyak tanításának a célja? A felelet nyilván kézenfekvő: szívből-lélekből magyarrá formálni a fejlődő nemzedéket, megszerettetni vele mindazt, ami saját népe szellemének legbensőbb megnyilatkozása. És csak az a tanító fog igazi népnevelő munkát végezni, akiben megvan a szeretet, a megértés elsősorban mindaz iránt, ami a közösség öntudatlan szellemi életének, érzelmi világának a terméke. Ha valakitől meg kell kívánni, hogy népéből egy legyen s magán viselje annak minden jegyét, — a népnevelő tanítótól.

A tanítóképző-intézeti zeneoktatás, legalább általában, nem rejteget nagyobb technikai problémákat. Az első pillanatra tehát hajlandók volnánk elfogadni azt az álláspontot, hogy a tanárnak nincsen szüksége olyan kiképzésre, mintha szakszerűen tanítana zenét. Csakhogy itt tévedés van, amely onnan ered, hogy a művészeti tárgyakat az értelmi tudást foglalkoztató tárgyak szempontjából nézzük. Teljesen mindegy, vajjon Gauss, Tissot, Poincaré vagy náluknál sokkal kisebb kapacitású ember tanítja azt, hogy $2+2=4$. Utóbbinak talán még meg van az az előnye, hogy közelebb tud férkőzni a gyerek lelkéhez. A lényeg azonban ugyanaz marad, mert a különbség tisztán kvantitatív. Egészen más azonban a dolog a művészetnél. Itt nem mindegy, hogy ki tanítja ugyanazt a dolgot, mert itt a különbség egyúttal kvalitatív is. Aki nem jutott el odáig, hogy bizonyos művészi megértéssel kezelje tárgyát, a legjobb akarat és minden jóhiszeműsége mellett is mást tanít, mint tanítania kellene. Hiszen a legegyszerűbb technikai készsültséget igénylő mesterszonatina is hét pecséttel lezárt könyv annak számára, aki nem rendelkezik kellő művészi önállósággal ahhoz, hogy önmagában mértékelő szempontokat kialakítson. Sőt a legegyszerűbb népiskolai dallamot sem képes elbírálni használhatósága és alkalmazhatósága szerint, ha hiányzik belőle az a művészi megérzés, amely bizony csak sok vesződség, tanulás révén szerezhető meg, — ha egyáltalán megszerezhető s amely ellen néha még az is vét, aki kétésgkívül megszerezte.

Ime egy példa. A népiskolai dalok között a következő dallamot találjuk:

$$\left| \frac{4}{4} g \text{ } \frown \text{ } g \cdot a \right| \quad \left| f \text{ } \frown \text{ } g \text{ } - \right| \quad \left| g \text{ } \frown \text{ } g \text{ } g \text{ } a \right| \quad \left| f \text{ } \frown \text{ } f \text{ } g \text{ } - \right|$$

(az egyvonalas nyolcadban)

Nyilvánvaló, hogy a második (és negyedik) ütemben nagy intonálási nehézségek fognak fellépni a gyermek számára; mert tekintettel arra, hogy a

g után a *g*-dur szubdominánsából, még pedig abból a szubdomináns-funkcióból értelmezhető a lép fel, amely parancsolóan utal a dominánsra, a gyermek csak öntudatlan, immanens törvényeknek engedelmeskedik akkor, amikor a kezdő *g*-t tonikává értékeli át és *fisz*t énekel *f* helyett, hogy így végeredményben egyensúlyt teremtsen a reá nézve harmóniai alapépítményként jelentkező T—S és D—T között, *g durban*. Hogy itt valaki *f*-t énekeljen ahhoz már bizonyos absztrakció szükséges, amelyre a gyermek képtelen. A számára itt a *fisz* az egyedül jogosult. (Mellesleg klasszikus szemléltető példa akkor, amikor azt akarjuk megértetni, hogy az egyszerű, nem kísért dallamot is harmóniai vonatkozásban halljuk.) Hogy ennek eldöntése bizony elengedhetetlen előfeltételektől függ a tanár részéről, nyilvánvaló.

A művészeti tárgyak oktatásánál éppen fordítva van a dolog, mint egyébként: minél inkább sikerült behatolnia a tanárnak tárgya kérdéseibe; minél inkább képvisel művészi értéket, annál biztosabban képes éppen a kezdet nehézségein átvezetni a tanuló nemzedéket és elérni eredményt ott, ahol számolnia kell az idő kimértségével és a különféleképen érvényesülő körülményekkel. Nem azért kell igazán művészi színvonalat képviselnie (ít nem a technikai készség megtartására gondolok), hogy művészeket neveljen; erről a tanítóképzőben valóban nem lehet szó, hanem azért, hogy szuverén módon képes legyen elbírálni és megválasztani az anyagát általában és a növendékek lelkisége szerint külön-külön. Ha erre képtelen, minden becületes igyekeve s jóhiszeműsége mellett sem fog célt szolgáló munkát végezni. Már pedig arra van szükség, hogy önálló ítéletű, használható munkásokat neveljünk zenei téren is. Nemcsak abban az értelemben, hogy a népies zeneemlékek felkutatásában lehessenek megértő segítőtársaink, hanem és talán főleg abban, hogy minél erősebben lehessenek hatással környezetük érzelmi nevelésére.

Minél intenzívebb művészi kiképzést tehát a zenetanárok számára! Mert a dolog természetéből folyik, hogy a zenetanításnál nem érthetünk meg olyképen, hogy a kérdést a logikai megismerés körében igyekszünk tárgyalni. A mi erősségünk a dolgok lényegének a megérzése, intuitív megragadása ami tehát az igazság erejével hathat, de sohasem lehet értelmi mérlegelés tárgya. Hogy azonban kellő meggyőző erővel rendelkezünk, magunknak is el kell jutnunk a mivoltában nem definiálható, művészi igazsághoz. És csak, amikor idáig eljutottunk, leszünk képesek igazán zenét tanítani. Különben zenélést tanítunk; ehhez csakugyan kevesebb kell. Minderre való tekintettel nem hiszem, hogy a tanítóképző-intézeti zenetanárok képzésének mai rendje megfelelő volna. Véleményem szerint el kell érnie a művészi színvonalat; azonfelül alapos didaktikai kiképzésben kell részesülnie, a mai mértéket nem tartom elegendőnek; főleg pedig alapos tájékozottságot kell szereznie mindabban, ami összefügg a magyar zene elméletével, esztétikájával és történetével. Megingathatlan meggyőződése, hogy a tanítóképző-intézeti zeneoktatásnak ez, hogy úgy mondjam, „appercepció középontja“, amely körül egyedül alakulhat ki tudati egység, tehát ami a zenét illeti, igazi érték, melynek hasznát láthatja nemcsak az életbe kikerülő tanító, hanem a gondjaira bízott tanuló nemzedék s az a szűkebb társadalom, amelybe az élet belehelyezte. Ezt a tudati egységet mindenképpen biztosítani kell, különben féltő, hogy összefüggéstelen részletismeret az, amit a tanító magával visz utra valóra, az a bizonyos sivár, célt nem szolgáló *ex omnibus aliquid, ex toto nihil*.

Messze vezetne ezuttal, ha ki akarnám fejteni, hogy miért biztosíthatja egyedül és kizárólag a magyar népies zene azt a tudati egységet, amelyre mindenkor szükség van, ha arról van szó, hogy ismereteinket a tanulónemzedék javára hasznosítsuk. Erről lesz alkalmam még bővebben megemlékezni.

Egyelőre, levonva következtetéseimet, következő a véleményem :

1. Tanítóképző-intézeti zenetanárjelölt csak az lehet, aki a zene-művészeti főiskolán valamely szakból zenetanári oklevelet nyert s van középiskolai érettségi bizonyítványa, vagy pedig tanítói oklevele.

2. A jelöltek valamely erre a célra kijelölt tanítóképző-intézetben két éven keresztül didaktikai kiképzésben részesülnek, hogy alapos tájékozódást nyerhessenek a tanítóképző-intézeti zene- és énektanítás módszeréről s kellő tanítási gyakorlatra tegyenek szert.

3. Ebben az időben egyuttal látogatják a zeneművészeti főiskolát (vagy más, erre a célra kijelölt egyetemi, vagy főiskolai intézményt), ahol egyrészt a magyar nyelv és irodalom köréből vett, speciálisan megállapítandó kollégiumokat hallgatnak, másrészt pedig különösen beható tanulmány tárgyává teszik mindazt, ami a magyar népies zenével összefügg. Szinte kimaradhatatlan ellenvetés a 3. ponttal szemben, hogy felesleges, mert hiszen mindezt végig kellett hallgatnia a zenetanárnak, mielőtt oklevelet kaphatott. A sok lehetséges érv közül csak egyet említek. Tegyük fel, hogy minden zenetanárjelölt a legnagyobb érdeklődéssel kíséri éppen a magyar vonatkozású zenei kérdéseket, akkor is lényeges különbség lesz olyan között, aki ezt is tudja és olyan között, aki speciálisan ezzel foglalkozik. Az egyiknél a tények ismerete, a másiknál a tények feldolgozása fog előtérbe lépni, hogy *Buckle* megkülönböztetését idézem. És erre az utóbbira van szükség.

A jelöltek két év leteltével vizsgálatot tesznek főiskolai (egyetemi) fórumon s egyuttal kötelesek kimutatni kellő tanítási járatosságot és a módszerrel való ismeretségük megfelelő mértékét is. A vizsgálatnak ez a része viszont a kiszemelt tanítóképző-intézetben volna megejtendő, mert ennek a kérdésnek elbírálására kizárólag ez hivatott.

Dr. Kosáry János.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Melyik a legjobb nyelvtanítási módszer ?

Aki idegen nyelvet tanul, vagy tanít, többé-kevésbé érdeklődik a nyelvtanulás módszere iránt. Mindegyik azt kérdi, melyik a legjobb nyelvtanítási módszer? A magántanuló szeretne hamar és jól idegen nyelven beszélni. A nyelvtanító szeretné, ha tanítványai minél kisebb energiapazarlással, minél rövidebb idő alatt, minél jobb eredményt mutathatnának fel. A kérdésre azonban nem olyan könnyű és nem olyan egyszerű a felelet, mint ahogy azt általában hiszik. Mert az ilyen feleletek, mint amilyeneket mostanában igen gyakran hallani, hogy a legjobb módszer a direkt módszer, semmit sem mondanak s a legtöbb esetben az ajánlgató maga sem tudja, mi a direkt módszer, vagy legfeljebb azt tudja róla, hogy abból áll, hogy az oktatásból ki kell zárni az anyanyelvet. Ámde, aki a direkt módszer lényegével tisztában van,

az tudja, hogy az oktatási nyelv kérdése nem is lényeges kérdése a direkt módszernek.

Az alábbi fejtegetésekben nem arra a kérdésre akarok feleletet adni, hogy melyik a legjobb nyelvtanítási módszer, mert erre, amint később látni fogjuk, úgy általánosságban nem is tudunk felelni, hanem ki akarom domborítani azokat a szempontokat, amelyek ismerete nélkül kielégítő feleletet nem is adhatunk.

Mindenekelőtt tisztában kell lennünk azzal, hogy ki teszi fel a kérdést. Mert másként fog hangzani a kérdés, ha egy tanuló (magántanuló) és más. ként, ha egy nyelvtanító kérdezi. Mindenekelőtt ismernem kell a tanuló és a tanító egyént. De ismernem kell még a nyelvtanítás célját és a nyelvtanulás módját és eszközeit is. És tudnom kell azt is, hogy egyéni, vagy tömegtanításról, továbbá, hogy kezdő, vagy haladó tanításáról van-e szó.

Lássuk már most ezeket a szempontokat kissé közelebbről.

I. A tanuló egyén. Tudjuk, hogy a tanulók — eltekintve attól, hogy kezdők-e, vagy haladók — nagyon különböznek egymástól úgy nyelvérzék, beszédképesség, valamint emlékező tehetség szerint. Azt mondhatnók, hogy alig van két egyforma típus. De nagyjából mégis a következő típusokra oszthatjuk a tanulókat :

a.) Nyelvérzék, beszédképesség szempontjából : 1) kitünő, 2) közepes, 3) gyenge nyelvérzékkel bíró tanulók.

b.) Emlékező tehetség szempontjából : 1) akusztikus, 2) vizuális, 3) motorikus típusu tanulók. Természetes, hogy ebből a szempontból egészen más és más tanítási eljárást fogunk követni a különféle típusoknál.

II. A tanító egyén. A tanító egyén ugyancsak fontos tényező a módszer szempontjából. Egészen más módon fog, vagy kénytelen tanítani az a tanító, aki kevésbé járatos az idegen nyelvben, mint az, aki teljesen tudja azt. És egészen másként fog dolgozni az a tanító, aki pedagógiai képességgel és képzettséggel rendelkezik, mint az, aki ilyenekkel nem rendelkezik. E szerint a következő típusok lehetségesek :

a.) Nyelvtudás szempontjából : 1) perfekt tudásu, 2) érti a nyelvet, de nem beszél, 3) bizonytalan tudásu tanító.

b.) Pedagógiai készség szempontjából : 1) van pedag. készsége és képzettsége, 2) van pedag. képzettsége, de nincs készsége, 3) nincs pedagógiai képzettsége, de van készsége, 4) nincs sem pedagógiai képzettsége, sem készsége.

III. A nyelvtanítás célja. Évtizedek óta heves irodalmi harc folyik a nyelvtanítás célja körül. A régi nyelvtanításnál a nyelvtan ismerete volt a fő-cél: a nyelv gyakorlati hasznára, a beszédképességre nem fordítottak különös gondot. Később ehhez a grammatizáló célhoz csatlakozott a formális képzés célja. A nyelvtanítás tehát elterelődött eredeti rendeltetésétől és egészen más célok szolgálatába szegődött. A gazdasági és kulturális élet rohamos fejlődése azonban végre mégis csak követelte, hogy a nyelvtanítás eredeti hivatásának, a beszélnitudásnak is tegyen eleget. Így került a grammatikai formalizmussal szembe az utilitaristikus cél, amely főként a gyakorlati élet igényeit akarja kielégíteni. Hamarosan kiderült azonban, hogy az iskola, különösen a felsőbb iskola, nem elégedhetik meg ezzel a céllal, mert ennek az iskolának a rendeltetése megkívánja, hogy az idegen nyelv eszközül szolgáljon az idegen nép kultúrájába, tudományos és szépirodalmába való bepillantásra. Így szegő-

dött a két előbbi cél mellé a realistikus cél. A formalizmus, utilitarizmus és realizmus nagy küzdelmet vív egymással. Az iskolai tantervek hol az egyik, hol a másik szolgálatába akarják állítani az iskolát. Sokszor azonban egészen lehetetlen feladatok elé állítják, amikor két, sőt mind a három célt tűzik ki a nyelvtanítás elé. Minden cél azonban más és más módszert igényel. A nyelvtanulás célja szempontjából megkülönböztetünk: 1., formalistikus, 2., utilitaristikus és 3., realistikus cél felé haladó módszert, vagy ezek keveredése folytán keletkezett különféle eljárásokat.

Az eddigiekből láthatjuk, hogy a helyes módszer megválasztásánál roppant sokféle tényezőre, körülményre kell tekintettel lennünk. Mert lehet pl. a tanuló kitűnő nyelvérzékkel megáldva, de vizuális típusu, a tanítója perfekt tudású képzett pedagógus és a nyelvtanulás célja utilitaristikus. Ezt a tanulót egészen más módszerrel kell tanítani, mint azt a másik tanulót, aki pl. gyenge nyelvérzékű, akustikus típusú s akinek a tanítója bizonytalan tudású, de képzett pedagógus s ahol a nyelvtanítás célja realistikus.

IV. A módszer. De ha ezeket a tényezőket és körülményeket ismerjük is, még mindig nem tudjuk, milyen módszert is válasszunk. Mert a módszerek igen sokfélék.

A módszereket a nyelvi anyag szempontjából általában két csoportra oszthatjuk: *a)* szintetikus és *b)* analitikus módszerekre. Az előbbi módszerek ugyanis előzetes grammatikai ismeretek figyelembevételével beszédelemek, szavak, szólamok összetétele alapján vélik a célt elérni, mint pl. a régi grammatizáló módszer, a Meidinger, Seidenstücker, Ahn, Ploetz, Mager és Márton István-féle módszerek. Az analitikus módszerek viszont a kész nyelvből, az élő beszédből indulnak ki és azon szemléltetik a beszédelemeket.

A nyelvtanítás szempontjából lehetnek a módszerek deduktív vagy induktív módszerek a szerint, hogy a nyelvtant minden előzetes nyelvi anyag nélkül adják, vagyis először a szabályokat tanítják és azután szemléltetik a példákat, mint a régi grammatizáló módszernél, vagy pedig először a nyelvi anyagot nyújtják s csak azután, amikor már a nyelvismeret többé-kevésbé biztos, vezetik le a nyelvi anyagból a nyelvtani szabályt, esetleg magukkal a tanulókkal találattatják meg azt, mint pl. az imitativ, analitikus, direkt vagy reform-módszernél. (Brassai, Viëtor, Walter, Wendt, Münch stb.)

Lehet a módszer olyan, hogy az egész oktatást a szemléletre alapítja, mint pl. Louvier, Ducotterd, Pernot, Lehmann módszere, vagy olyan, amely a külső szemléltetést teljesen elveti és csak a belső szemléletre támaszkodik, mint pl. Gouin módszere. Mások megint a mnemotechnikára (Poehlmann), vagy a tanulók cselekvéseire is támaszkodnak (Gouin). Sőt vannak, akik az ismert módszerek előnyeit igyekeznek egyesíteni, mint pl. a közvetítő módszer.

De a választandó módszernél tekintetbe kell még azt is venni, hogy egyéni oktatásról, vagy tömegoktatásról van-e szó, vagy esetleg önkéntes oktatásról, mert mindezek ismét komplikálják a módszer kérdését. De komplikálja még az is, hogy kezdő vagy haladó tanulóról van-e szó.

A fentiekből tehát kitűnik, hogy a cimbem feltett kérdésre nem olyan egyszerű és könnyű a felelet. Aki erre kielégítő, biztos választ akar adni, annak tisztában kell lennie a tanuló és tanító egyén képességeivel (oktatási feltételek) és ismernie kell a nyelvtanulás célját. Csakis ezen két oktatási tényező ismerete alapján állapítható meg a harmadik tényező, a módszer.

Lux Gyula.

EGYESÜLETI ÉLET.

Kérelem. Tisztelt Tagtársak! Nincs kinosabb dolog, mint egy olyan egyesület ügyeit vezetni, folyóiratát szerkeszteni, melynek tagjaiban nincsen meg az összetartozandóság érzelme és a szervezett közösség iránti kötelességteljesítés tudata. Ilyen egyesület a mi egyesületünk, a Tanítóképző-int. Tanárok Országos Egyesülete. Erre a súlyos megállapításra feljogosít az a tény, hogy az Egyesület mintegy 450 tagja közül mindössze 85 tag fizette be az 1924/25. isk. évre járó tagdíjat. Hogy adjon ki lapot egy olyan egyesület, ahol a tagok 80%-ka nem fizeti be a tagdíjakat? Mindig hónapokig kell várni, amíg befolyik annyi pénz, hogy egy-két ívet ki lehessen nyomatni. Minden lapszámmal elveszíteni a tört. folytonosságot. Ide-oda kell kapkodnom, a tanítóképzés számos égető kérdését nem tudom kellő figyelemben és tervszerű megvitatásban részesíteni. Ily körülmények közt nem fogom a lap szerkesztését továbbra is vállalhatni, mert nem akarom, hogy a *Magyar Tanítóképző* elsorvasztása és tönkremenetele az én nevemhez fűződjék. Én szeretem ezt a folyóiratot és érzem azt a nagy felelősséget, mellyel a négy évtizedre terjedő multnak tartozom. Mikor az Egyesület válaszmánya az évi tagdíjat 4 aranykoronában (68 ezer papirkorona) állapította meg, tudatában volt annak, hogy ezzel a tagokra terhet ró. De ez elől kitérni nem lehetett. Így tettek más egyesületek is. Az egyesületi élet áldozatokkal jár. De gondoljunk arra is, hogy nem a tagdíjak befizetése jelenti a legnagyobb áldozatot. Sokkal nagyobb áldozatot hoznak azok a tagok, akik minden anyagi és erkölcsi ellenszolgáltatás nélkül, sőt gyakran anyagi áldozatok árán is, a *Magyar Tanítóképző*-be irnak, az Egyesület tisztségeit ellátják.

Egyesületünk vezetősége elhatározta, hogy 1926-ban a *Magyar Tanítóképző*-t kéthavonként egy-egy ívnyi terjedelemben megjelenteti. Tekintettel arra, hogy a kultusz-kormánytól semmilyen szubvenciót, segílyt nem kaphatunk, e tervét csak úgy valósíthatja meg, ha minden tag az 1924/25. és 1925/26. évi tagdíjait pontosan befizeti. Tisztelettel kérjük tehát az igazgatókat, tanártestületeket, hogy a tagdíjakat begyűjteni s egy összegben *Pócza József* pénztáros címére (V. Hold-utca 16 IV. em. 54, kir. főigazgatóság) mielőbb beküldeni sziveskedjenek. Az Egyesület az 1924/25. évet megelőző hátralékokat törölte. A maguk idején ezek jelentős összegek voltak, ma már azonban oly csekélységek, hogy adminisztrálásuk többre rug, mint amennyit valóban jelentenek. E lapszámot még minden egyesületi tagnak névszerint megküldöttük. A következő számot már csak azoknak fogjuk megküldeni, akik legalább az 1924/25. évi tagsági díj befizetésével jelzik, hogy egyesületi tagsági minőségüket fenntartani óhajtják.

Kedves Kartársak! Felvetettük a lét — nemlét kérdését. Töletek függ, akartok-e egyesületet és lapot vagy nem! Elhatározástoknál gondoljatok a következőkre: 1. Minden valamirevaló oktatásügyi ágazatnak van egyesülete és lapja. 2. Mint köztisztviselőket és mint tanárokat sok sérelem ért bennünket az elmúlt években. Egyesület nélkül még több ért volna. Az Egyesület már pusztá létevel sok sérelemnek megakadályozója volt. 3. A tanítóképzés nehéz éveit éli. Mai formájának ellenségei szaporodnak. A mi feladatunk megvédeni és fejlődésének olyan irányt adni, mely a mai kor kulturpolitikai

és szociális követelményeinek megfelel. 4. Az öt évfolyamra való térés, az ezzel kapcsolatos új tanterv, új vizsgálati szabályzat annyi új és megoldandó problémát tárnak elénk, melyek megvitatása csak az egész nyilvánosság előtt történhetik sikeresen. 5. Az Egyesület által elért eredmények megítélésében, kérünk, legyenek belátók és tárgyilagosak. Nagyon rossz időket élünk. A kultúra és annak munkásai ma nem részesülnek fontosságukhoz mért megbecsülésben és anyagi ellátásban. Bizonyos azonban, hogy ezért sem a mi, sem a többi köznevelői egyesületek vezetői felelősségre nem vonhatók. Egyesületünk vezetőisége mindent elkövetett. Elnökünk sok olyan lépést tett, amiről csak kevesen tudnak és sok olyat, amiről csak ő tud. Kérünk, kedves kartársak, döntetek szívetek szerint! De ha úgy találjátok, hogy az Egyesületre és folyóiratára szükség van, vonjátok le az ebből folyó konzekvenciát és legalább a tagdíjakat küldjétek be pontosan!

A szerkesztő.

Egyesületünk tevékenysége.

Egyesületünk tisztikara folyó év nov. hó 12-én jött össze az új tanév munkarendjének megállapítása céljából. E tisztikari ülést követte nov. 14-én az első rendes választmányi ülés a következő tárgysorozattal: 1. Elnökségi előterjesztések. 2. A népiskolába lépő gyermek szellemi fejlettségének vázlata. Előadó: Dr. Kenyeres Elemér. 3. Indítványok.

A tagok szokatlanul nagy számmal jelentek meg, úgy hogy teljesen megtöltötték a II. ker. áll. tanítónőképző termét. *Dúzs Mária* c. főigazgató, az intézet igazgatója az egyesület tagjainak nevében örömmel üdvözölte *Wagner János* elnököt, hogy betegségéből felgyógyultan újra jó egészségben tölti be az elnöki tiszteletet. A jelen voltak nagy érdeklődéssel hallgatták az elnökségi előterjesztések során a következőket:

1. Hármas gyászba van egyesületünknek *Kondorossy Margit*, dr. *Gerencsér István* és *Dékány Mihály* elhunytával. Érdemes halottaink emlékét jegyzőkönyvileg örökítjük meg, az elköltözötték hozzátartozóinak pedig részvétét fejezi ki az egyesület.

2. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr megengedte, hogy a tanítóképzőintézeti tanárok családjaikkal együtt a nyári szünidőben szállást kaphassanak tanítóképzőkben. Hogy ez anyagilag mit jelent pld. egy budapesti gyógyfürdőre szoruló tanár esetében, nem szükséges bővebben kifejtenuünk. Egyesületünk ez uton is hálás köszönetét fejezi ki a nagym. Miniszter Urnak a kérelmünk meghallgatásáért.

3. A tanügyi egyesületek küldöttei, elnökei eljártak a nagym. vallás- és közoktatásügyi, továbbá a pénzügyminiszter úrnál a státuszrendezés ügyében. Elnökünk ekkor előterjeszté az egyesületnek ama régi kérelmét, hogy a tanítóképző-intézeti tanárok a középiskolásokkal egyenlő elbánásban részesüljenek. Igaz ugyan, hogy úgy a középiskolai, mint a tanítóképző-intézeti tanárok számára 1 0/0-ot engedélyeztek az V. fiz. osztályban, az azonban nem jelent egyenlő elbánást, mert a középiskolai főigazgatók és igazgatók külön rangsoroltattak, a tanítóképző-intézeteknél ellenben együtt vannak a tanárokkal, aminek következtében 1 0/0 esetén tanítóképző-intézeti tanár az V. fiz. osztályt nem érheti el. Elnökünk előterjesztésének eredményeként a nagym. miniszter úr még egy helyet engedélyezett az V. fiz. osztályban.

Státusunk számviszonyai ezidőszertint a következők:

V. fizetési osztály	2 %	=	2 állás
VI. „ „	11 %	=	15 „
VII. „ „	30 %	=	44 „
VIII. „ „	29 %	=	42 „
IX. „ „	29 %	=	42 „

A szolgálati idejüket betöltötték nyugdíjaztatnak. Főléleg státusunkban 8 tanár, 1 gyakorlóiskolai tanító.

Megemlékezett elnökünk a gyakorlóiskolai tanítókról is, s megállapította, hogy nem bántak el velük méltányosan. A tanító, ha a főiskolai végzettséghez nem kötött s a jövőben főként tanítók számára fentartott tanfelügyelői állást eléri, bejuthat a VI. fiz. osztályba. A gyakorlóiskolai tanító ellenben, aki lelke a tanítóknak, a jövő tanítónemzedék nevelésének egyik fontos tényezője, állandó energiát, buzgalmat igénylő munka végzője, nem érheti el a VI. fizetési osztályt.

Az idő előre haladott voltára való tekintettel dr. *Kenyeres Elemér* előadása a következő gyűlés tárgyául állapított meg s az indítványok tárgyalására került a sor.

Két indítvány hangzott el: 1. *Drózy Gyula* a gyakorlóiskolai tanítóktól hozzá beérkezett levelek alapján felkérte az Elnökséget a gyakorlóiskolai tanítók ügyének felkarolására. Szerzett jogot vettek el tőlük, belépésükkor a tanári rangsorban foglaltak helyet, most külön rangsoroltattak s a VI. fizetési osztályból ki vannak zárva. Mindössze csak 22-en vannak, ha ezekből egy a VI. fizetési osztályba kerülne, nem jelentene nagy megterhelést az államra, a gyakorlóiskolai tanítók munkakedvét, törekvését pedig fokozná.

2. A másik indítvány előadója, dr. *Lajos Mária* előterjeszté: kérelmezze az egyesület, hogy a Polgári iskolai Tanárképző Főiskolába a felvétel kizárólag tanítói oklevél alapján történjék, mert az érettségivel való felvétél megfelelő volt a 4 évfolyamu tanítóképzés esetében, nem minősíthető azonban megfelelőnek és egyenrangúnak az 5 évfolyamu tanítóképzővel.

Miután jelen voltak hozzájárultak az indítványhoz, végül *Pócza József* pénztáros számolt be az egyesület anyagi helyzetéről. Az 1924—25. évre 3 1/2 millió K folyt be tagdíjakból. A tagok száma 400, a működő tagoké 170 körülbelül, ezeknek fele fizette be tagdíját. Tekintettel egy ívnek 1 1/2 milliót meghaladó költségére, felkéri a tagokat hátralékos díjaik mielőbbi befizetésére folyóiratunk megjelenése érdekében.

Több egyesületi tag kívánságára egyesületünk elnöksége az anyagi ügyek megbeszélésére rendkívüli választmányi ülést hívott össze. Az ülés dec. 7-én d. u. 5 órakor a VIII. ker. áll. tanítónőképző-intézetben (VIII., Baross-u. 13.) folyt le. Az ülés előadója *Mesterházy Jenő* volt. Előadásában részletesen foglalkozott a családi pótlékok ügyével. Felemlítette, hogy a katonatiszti családok már a legközelebbi jövőben családtagonként havi 400.000 korona családi pótlékban fognak részesülni. Foglalkozott a nevelők helyzetével, az Apponyi-kollégiumra való felvételhez szükséges előtanulmányokkal; megemlítette, hogy a kultuszminisztérium az Apponyi-kollégium hallgatóitól megvonta az ösztöndíjat. *Mesterházy* előadása után a státusrendezéssel kapcsolatban hosszabb eszmecsere indult meg, melyben *Molnár Oszkár* és dr. *Novy Ferenc* vett részt. A rendkívüli választmányi ülés a következő memorandumok-

nak sürgős felterjesztését mondotta ki: 1. az egyesület kéri, hogy a nevelők az ingyenes ellátást visszakapják; 2. kéri, hogy a családi pótlékok újabb megállapításánál a tanárság a megillető kategóriába soroztassék; 3. kéri, hogy az Apponyi-kollégiumi felvételeknél a tanítói oklevéllel bírók elsőbbségben részesüljenek és a felvett hallgatók ösztöndíjai meghagyassanak; 4. kéri a külön munkák (óradijak, gyakorlati kiképzés óráinak) arányos felemelését; 5. kéri, hogy mindazok, akik nem a tanítóképzésnél teljesítenek szolgálatot, minősítsenek át abba a státusba, amelynél jelenleg szolgálatot teljesítenek; 6. kéri, hogy mindazok, kiknek szolgálati ideje betelt s a minisztertanács által nélkülözhetetleneknek találtattak, mint létszámfelettiiek kezeltessek; 7. kéri a törvényben biztosított korpótlékok sürgős visszaadását; 8. kéri a főigazgatók, igazgatók és tanárok külön rangsoroztatását. A gyakorló iskolai tanítók helyzetével egyik közelebbi választmányi ülés fog foglalkozni. Nem foglalt állást a választmány a széniumos rendszer alapján való előlépés kérdésében sem. Kimondotta azonban a nyugdíjasok érdekeinek erőnktől telhető támogatását.

Az állami el. isk. tanító(nő)- és kiseddóvónőképző-intézeti státus rangsora.*)

A) Főigazgatók, igazgatók és tanárok.

V. fizetési osztály.

S. sz.	N é v	Minőség	Állomáshely	Csoport
1.	Scherer Sándor	főigazgató	Budapest	A
2.	Wagner János	főigazgató	Budapest	A
3.	Köveskúti Jenő	igazgató	Bpest, szkvf. tflőség	B
4.	Sarudy Ottó	főigazgató	Budapest	B
5.	Pálmai Lenke	igazg., c. főig.	Bpest. Horthy-koll.	B
6.	Sztankó Béla	c. igazgató	Bpest. Főig.	B

VI. fizetési osztály.

1.	Dúzs Mária	igazg., c. főig.	Budapest II. ker.	A
2.	Geőcze Sarolta	c. főigazgató	Budapest VIII. ker.	A
3.	Párvy Endre	igazgató	Budapest VIII. ker.	A
4.	Brunovszky Rezső	igazg., c. főig.	Csurgó	A
5.	Szarka Lajos	igazgató	Pápa	A
6.	Barabásné Ribiczey E.	tanár	Hódmezővásárhely	A
7.	Horvay Ede	c. igazgató	Budapest I. ker.	A
8.	Barabás Endre	igazg., c. főig.	Budapest	A
9.	Mészáros Jenő	c. igazgató	Budapest Főig.	A
10.	Irsa Béla	c. igazgató	Budapest II. ker.	A
11.	Bergmann József	tanár	Kiskunfélegyháza	A
12.	Szerényi Anna	igazgató	Hódmezővásárhely	B
13.	Tabódy Ida	igazgató	Czinkota	B
14.	Amler Antal	igazgató	Baja	B
15.	Quint József	igazgató	Budapest I. ker.	B
16.	Végh József	igazgató	Budapest VII. ker.	B

*) Lapunk egyik közelebbi száma a nem-állami képzők rangsorát is hozni fogja.

S. sz.	N é v	Minőség	Állomáshely	Csoport
17.	Tömör Boldizsár	tanár	Csurgó	B
18.	Horváth A. János	tanár	Nagymaros, polg. isk.	B
19.	Kirchnerné Petrasevich M.	tanár	Budapest VIII. ker.	B
20.	Répay Dániel	tanár	Budapest II. ker.	B
21.	Urhegyi Alajos	tanár	Bpest, szkv. tflőség	B
22.	Grész Ernő	tanár	Győr	B
23.	Jankó László	tanár	Pápa	B
24.	Rónai Sándor	igazgató	Kiskunfélegyháza	B
25.	Balázs Béla	igazgató	Jászberény	B
26.	Berényi Irén	igazgató	Győr	B
27.	Juhász Imre	tanár	Pápa	B
28.	Kraft József	tanár	Pápa	B
29.	Szémán István dr.	tanár	Budapest I. ker.	B
30.	Gerberi Sándor	tanár	Budapest	B

VII. fizetési osztály.

1.	Kiss A. József	tanár	Baja	A
2.	Desits József	tanár	Baja	A
3.	Révay Ödön	tanár	Sárospatak	A
4.	Patyi István	tanár	Ujpest, II. sz. polg. isk.	A
5.	özv. Vlaszatyne Kiss Mária	tanár	Győr	A
6.	Éber Rezső	tanár	Budapest I. ker.	A
7.	Barcsai József	tanár	Baja	A
8.	Wolhmuth István	tanár	Baja	A
9.	Lépesné Baur Irén	tanár	Budapest II. ker.	A
10.	Héger Lujza	tanár	Budapest VIII. ker.	A
11.	Herczegh Kamilla	tanár	Budapest II. ker.	A
12.	Urbányi Karolin	tanár	Czinkota	A
13.	Patyiné Láng Mária	tanár	Budapest VIII. ker.	A
14.	Kovács Dezső	tanár	Sárospatak	A
15.	özv. Strauchné Entz Jolán	tanár	Budapest II. ker.	A
16.	Németh Sándor	tanár	Budapest I. ker.	A
17.	dr. Radnai Oszkár	tanár	Budapest VI. ker. gimn.	A
18.	Fliegl Kálmán	tanár	Csurgó	A
19.	Jalovetzky Péter	tanár	Budapest I. ker.	A
20.	Csiky István	tanár	Nyiregyháza	A
21.	Wolszky Emilia	tanár	Budapest II. ker.	A
22.	özv. Inczéné Méray Irén	tanár	Hódmezővásárhely	A
23.	dr. Nagy József	tanár	Mezőberény, polg. isk.	A
24.	Adamovichné Gludovác E.	tanár	Hódmezővásárhely	A
25.	Pazár Zoltán	tanár	Jászberény	A
26.	dr. Novy Ferencz	tanár	Budapest VIII. ker.	B
27.	Molnár Oszkár	tanár	Budapest VIII. ker.	B
28.	Purcsi János	tanár	Csurgó	B
29.	Lengyel Gyula	tanár	Pápa	B
30.	Zoltán Géza	tanár	Győr	B

S. sz.	N é v	Minőség	Állomáshely	Csoport
31.	Tscheik Ernő	tanár	Budapest I. ker.	B
32.	Kovács Ernő	tanár	Pápa	B
33.	Marcély Kornél	tanár	Nyiregyháza	B
34.	Barcsai Károly	tanár	Győr	B

VIII. fizetési osztály.

1.	Leyrer Mátyás	tanár	Kiskunfélegyháza	A
2.	Hatvani Lajos	tanár	Sárospatak	A
3.	Buday Lajos	tanár	Pápa	A
4.	Neubrunn Tóbiás	tanár	Nyiregyháza	A
5.	Sárosi István	tanár	Budapest Ranolder int.	A
6.	Hidegh Béla	tanár	Esztergom rkttó.	A
7.	Mihalik József	tanár	Czinkota	A
8.	Csink Ilona	tanár	Budapest, Erzsébet N.	A
9.	Nagy Ferencz	tanár	Budapest I. ker.	A
10.	Tanács Imre	tanár	Vác, rk. polg. isk.	A
11.	Csukás Zoltán	tanár	Czinkota	A
12.	Zala István	tanár	Pápa	A
13.	Lux Gyula	tanár	Budapest Paedag.	A
14.	Ehrlich Antal	tanár	Nyiregyháza	A
15.	Révész Györgyi	tanár	Győr	A
16.	Pécs Gyula	tanár	Sárospatak	A
17.	Málnássy Dezső	tanár	Jászberény	A
18.	dr. Frank Antal	tanár	Budapest, Paedagogium	A
19.	Ehmann Tivadar	tanár	Bpest, Szt. József-int.	A
20.	Choboditzky Alajos	tanár	Baja	A
21.	Csada Imre	tanár	Sárospatak	A
22.	Vizhányó Károly	tanár	Kiskunfélegyháza	A
23.	Móczár Miklós	tanár	Kiskunfélegyháza	A
24.	Wajdits Károly	tanár	Czinkota	A
25.	Braun Angela	tanár	Budapest VIII. ker.	A
26.	Mesterházy Jenő	tanár	Budapest I. ker.	A
27.	Kalabainé Schmidt Vilma	tanár	Budapest II. ker.	A
28.	Lechnitzkyné Jancsó G.	tanár	Budapest II. ker.	A
29.	Berzátzy László	tanár	Jászberény	A
30.	Fekete József	tanár	Budapest VKM.	A
31.	Barabás Tibor	tanár	Pápa	A
32.	Lázár Károly	tanár	Sárospatak	A
33.	Kosáry János dr.	tanár	Budapest VIII. ker.	A
34.	Lajos Mária dr.	tanár	Budapest II. ker.	B
35.	Kostyál Ilona	tanár	Budapest II. ker.	B
36.	Irtzing Ferencz	tanár	Győr	B
37.	Kiss József	tanár	Budapest VIII. ker.	B
38.	Bató László	tanár	Budapest óvónőképző	B
39.	Téger Béla	tanár	Nyiregyháza	B
40.	Kádár Ilona	tanár	Budapest II. ker.	B

S. sz.	N é v	Minőség	Állomáshely	Csoport
41.	dr. Albert Anna	tanár	Budapest, Erzsébet N.	B
42.	Flóra Sándor	tanár	Baja	B
43.	Grynaeus Ida	tanár	Budapest II. ker.	B

IX. fizetési osztály.

1.	Székely Zoltán	tanár	Csurgó	A
2.	Blénessy János	tanár	Sárospatak	A
3.	Tanai Antal	tanár	Jászberény	A
4.	Váradí József	tanár	Budapest I. ker.	A
5.	Pödör Béla	tanár	Pápa	A
6.	Bertha Mária	tanár	Czinkota	A
7.	Orbán András	tanár	Nyiregyháza	A
8.	Siemeister János	tanár	Jászberény	A
9.	Znojemszky Ferencz	tanár	Csurgó	A
10.	Korber Aranka	tanár	Magyaróvár, polg. isk.	A
11.	Lukács Béla	megb. igazg.	Nyiregyháza	A
12.	Békéssy Leoné DraskóczyV	tanár	Győr	A
13.	Kishonti Barna	tanár	Budapest I. ker.	A
14.	Hajts Ella	tanár	Czinkota	A
15.	Pfáltz György	tanár	Mohács, polg. isk.	A
16.	Mácsay Károly	tanár	Kiskunfélegyháza	A
17.	dr. Biberauer Tivadarné Abonyi J.	tanár	Czinkota	A
18.	dr. Gregus Pál	tanár	Budapest, Paedagogium	A
19.	Sebestyén Erzsébet	tanár	Budapest I. ker.	A
20.	Fogassy Ödön	tanár	Szeged, polg. isk.	A
21.	Zrínyi Aladár	tanár	Csurgó	A
22.	Szontagh Katalin	tanár	Budapest II. ker.	A
23.	Klaudy Gyula	tanár	Budapest II. ker.	A
24.	dr. Kenyeres Elemér	tanár	Budapest VII. ker.	A
25.	Dobosy Elek	tanár	Csurgó	A
26.	Dohanicz János	tanár	Sárospatak	A
27.	Rojkó Antal	tanár	Budapest, óvónőképző	A
28.	Gyulay Z.-né Grátz Márta	tanár	Czinkota	A
29.	Roda Mária	tanár	Czinkota	A
30.	Josipovichné Németh Irma	tanár	Győr	A
31.	Tóth Antal dr.	tanár	Nyiregyháza	A
32.	Doby Ida	tanár	Budapest VII. ker.	A
33.	Ágoston Vendel	tanár	Baja	A
34.	Képeßy Béla	tanár	Dunaharaszti, polg. isk.	A
35.	Farkasdy Zoltán	tanár	Budapest VIII. ker.	B
36.	Szilágyi János	tanár	Baja	B
37.	Wenzsky Károlyné Schwar- czér Irén	tanár	Budapest II. ker.	B
38.	Jalovetzky Péterné Cin- kovszky K.	tanár	Budapest VIII. ker.	B
39.	Girtler Mária	tanár	Budapest II. ker.	B

S. sz.	N é v	Minőség	Állomáshely	Csoport
--------	-------	---------	-------------	---------

X. fizetési osztály.

1.	dr. Blaskovich Edith	tanár	Budapest, Uj Iskola	A
----	----------------------	-------	---------------------	---

B) Tanító(nő)- és óvónőképző-intézeti gyakorló iskolai tanítók.**VII. fizetési osztály.**

1.	Schön István	gy. isk. tan.	Budapest VIII. ker.	A
2.	Damaszlovszkyné Mészáros Anna	gy. isk. tan.	Győr	A
3.	Grau Géza	gy. isk. tan.	Csurgó	B

VIII. fizetési osztály.

1.	Pócza József	gy. isk. tan.	Bpest. Főigazgatóság	A
2.	Schönwizner János	gy. isk. tan.	Pápa	A
3.	Maurer Mihály	gy. isk. tan.	Czinkota	A
4.	Vaskó László	gy. isk. tan.	Győr	A
5.	Drózdy Gyula	gy. isk. tan.	Budapest I. ker.	A
6.	Kaposy Károly	gy. isk. tan.	Csurgó	A
7.	Tóth Mihály	gy. isk. tan.	Sárospatak	A
8.	Budai József	gy. isk. tan.	Budapest II. ker.	B
9.	Novák Eszter	gy. isk. tan.	Czinkota	B
10.	Bodor Dénes	gy. isk. tan.	Jászberény	B
11.	Halmos Péter	gy. isk. tan.	Jászberény	B
12.	Ferenczi István	gy. isk. tan.	Nyiregyháza	B
13.	Bakó Ilona	mintaóvónő	Hódmezővásárhely	B

IX. fizetési osztály.

1.	Gergely Ferencz	gy. isk. tan.	Pápa	A
2.	Lakatos Emil	gy. isk. tan.	Kiskunfélegyháza	A
3.	Jalovszkyné Knapp Paula	gy. isk. tan.	Budapest VIII. ker.	A
4.	Pfeiffer Ilona	gy. isk. tan.	Czinkota	B
5.	Legányi Ilona	mintaóvónő	Budapest óvónőképző	B
6.	Gegus Ida	mintaóvónő	Budapest óvónőképző	B

X. fizetési osztály.

1.	vitéz Losonczy György	gy. isk. tan.	Baja	A
----	-----------------------	---------------	------	---

C) Tanító(nő)- és óvónőképző-intézeti nevelők.**X. fizetési osztály.**

1.	Fridrich János	nevelő	Jászberény	A
2.	Jombart Adél	nevelő	Czinkota	A
3.	Ambrózy Margit	nevelő	Budapest II. ker.	A

S. sz.	N é v	Minőség	Állomáshely	Csoport
4.	Horváth Károly	nevelő	Kiskunfélegyháza	A
5.	Kövesi Gabriella	nevelő	Budapest, Erzsébet N.	B

XI. fizetési osztály.

1.	Sziklai László	nevelő	Kiskunfélegyháza	A
2.	Kovács Irén	nevelő	Budapest, óvónőképző	A
3.	Lipcsey József	nevelő	Pápa	A
4.	Ibererné Popovics Olga	nevelő	Budapest VIII. ker.	A

Budapest, 1925. évi október hó 21-én.

Veszteségeink.

† **Dr. Gerencsér István.** Lapunk legutolsó számának megjelenése óta státusunkat érzékeny veszteségek érték. Aug. 28-án elhunyt dr. *Gerencsér István*, a bpesti VIII. ker. tanítónőképző igazgatója. Javakorában, munkabírásának teljességében, alig 47 éves korában szállt sirba. Korai halálát legfőképpen az évekre terjedő, önfeláldozó harctéri szolgálat okozta. Mikor a háboru végén leszerelt, már nem volt a régi vaseségységű ember. 1922-ben igen súlyos epeköoperációnak kellett magát alávetnie.

A műtét sikerült, a beteg talpraállt, de a baj nem mult el nyomtalanul. Ez év folyamán jelek mutatták, hogy a szervezet nem érintetlen. Abban a beszédben, melyet intézete évszázadi ünnepségén mondott s mely ugyan csillogó, ékes és gondolatban gazdag volt, — már a fáradtság nyomai jelentkeztek. Az intézet, mely annyira szívéhez nőtt, akkor sorsdöntő óráit élte. Gerencsér, akinek akkor már pihennie és magát komoly gyógykezelésnek alávetnie kellett volna, kénytelen volt az intézet megmentése érdekében hajszoló mentési akcióba fogni. Ez az idegölő munka nem kis mértékben járult hozzá a közeli katasztrófa bekövetkezéséhez. Aug. 12-én idült veselobbal került a Szent István-kórházba; ehhez a súlyos bajhoz még asztmatikus rohamok járultak. Mikor már mindebből kilábolt, szivburokgyulladás lépett fel, mellyel az elgyengült szervezet már nem tudott megbirkózni.

Korai halálával munkában, de sikerekben is gazdag élet záródott le. 1878. aug. 3-án Répczeszentgyörgyön (Vasm.) született. Apját, ki az Esterházy-uradalom egyik erdésze volt, tragikus körülmények közt korán elvesztette. Ettől kezdve élete szakadatlan küzdelem volt. Mindent egyedül magának, vasakarátának, lankadatlan szorgalmának köszönhetett. A modori tanítóképző elvégzése után a Paedagogiumban folytatta tanulmányait, majd 1902-ben megszerezte a tanítóképző-int. tanári képesítést. Tanári pályáját a kolozsvári áll. tanítóképzőben kezdte. Kolozsvárnál kedvezőbb helyet egy becsvágyó, dolgozni akaró fiatal tanár számára alig képzelhetni. Századunk elején itt eleven tud. élet folyt. A magyar tudományosság nem egy büszkesége ebben a városban dolgozott. Társadalmi és tud. egyesületek kurzusai, előadásai szüntelenül hingtették itt a tudás kincseit. De a legnagyobb vonzóerőt természetesen az

egyetem gyakorolta. Tud. intézményei, könyvtára serkentőleg hatottak a fiatal tanárra. Gerencsér egészen belemélyedt kedvenc tárgyának, a magyar irodalomtörténetnek tanulmányozásába. Tanulmányainak eredményeképp 1909-ben summa cum laude doktori vizsgát tett. Disszertációjában (*Adalékok a magyar iskolai drámák történetéhez*) az isk. játékok fejlődésének rajzát adja s ennek keretében Nagy György marosvásárhelyi koll. tanár két iskolai comoediáját taglalja és menti meg az elkallódástól. Ugyanez időtájt hozzáfogott főúri hölgyek közérdekű leveleinek gyűjtéséhez és irodalomtört. feldolgozásához. Munkájának egy részével el is készült. Erről tanuskodik *A magyar főúri hölgyek levelei a XVI. és XVII. századból* című, kéziratban levő munkája. Szakműveltségének emelésével párhuzamosan másirányú tevékenységet is fejtett ki. A tanítóképzői tanár számára Kolozsvárt más lehetőségek is kínálkoztak. A tanítóképzői tanárság és a tanítóság közt sehol sem volt oly szoros kapcsolat és harmónia, mint itt. Tanítóegyesületi közgyűléseken, köri gyűléseken máshol is tartottak tanítóképzői tanárok előadásokat. Kolozsvárt azonban nem ily alkalomszerű volt a kapcsolat. Itt intézményszerű szervezetek biztosították az együttműködést. A Kolozsmegyei Tanítóegyesületnek volt külön lapja, a *Család és Iskola*, melyet többnyire tanítóképzői tanárok szerkesztettek és láttak el közleményekkel; volt Nevelésügyi Bizottsága, melynek havi ülésein kiváló, sokszor egyetemi szakemberek ismertették a pedagógia aktuális kérdéseit; volt Bíráló Bizottsága, melynek célja a tankönyvek, a pedagógia és a népoktatást érdeklő egyéb irodalom termékeinek bemutatása és elterjesztése volt. E bizottságokat is többnyire tanítóképzői tanárok vezették. Az aktivitásra hajló fiatal tanár az egyesületi élettől nem maradhatott távol. Röviddel Kolozsvárra érkezése után a tanítóság mozgalmában élénken közreműködött. Ő lett a megyei tanítóegyesület kolozsvári fiókkörének elnöke, a *Család és Iskola* segédszerkesztője. Néhány év múlva az egész megyei egyesületnek lett az elnöke. E tisztségben az erdélyi tanítóegyesületeknek egy szövetségben való tömörítését tűzte ki maga elé. Életének egyik szép napja volt, mikor 1910-ben Nagyszebenben megalakult az Erdélyrészi Tanítóegyesületek Szövetsége, mely őt választotta főtítkárául. Tanítói és népoktatási érdekeken kívül e Szövetséggel Gerencsérnek magasabb céljai voltak. Mi, akik közelebbről ismertük, világosan láttuk, hogy egyéniségének egyik domináló érzelme, a faji érzés készítette a Szövetség megalakítására. Ez volt forrása másik vállalkozásának, az *Erdélyrészi egységes népiskolai tankönyvek*-nek is. Láttá, hogy a francia tankönyvek a nemzeti nevelés terén mily kitűnő szerepet töltenek be azzal, hogy alkalmas helyen, elrejtve egy-két találó mondatot, megállapítást adnak, melyek szerves összefüggésben lévén a szöveggel, mélyen bevésődnek a fogékony gyermeki lelkekbe. Népiskolai tankönyvsorozatával tehát elsősorban nem pedagógiai célokat, nem az erdélyi vonatkozások erőteljesebb kidomborítását kívánta szolgálni, de magasabb patriotisztikus céljai voltak.

A szakmájában való elmélyedés és a tanítói közvélemény irányítása nem merítették ki egész munkaerejét. Ezek mellett mindenkor különleges tanítóképzési problémákkal is foglalkozott. Folyóiratunk nem egy szép cikkét hozta. A tanítóképzői irodalmi tanítást kívánta szolgálni tankönyveivel. Egy másik jeles pedagógussal, Sarudy Ottóval társulva megírta a Poétikát és Retorikát. Írtak egy jeles, szélkében használt Magyar Irodalomtörténet-et. Mindnek tetejében kitűnően ellátta tanári gyakorlati munkáját. Tanítványai rajongtak érte.

Az igazi pedagógus-személyiség két nagy és nélkülözhetetlen vonása volt benne. Az egyik az optimizmus, másik az érzelmi hatás. Az ifjuság arcával a jövő felé fordul s aki a jövődőt olyannak tudja előtte festeni, mint a melyért érdemes küzdeni, — azt követi. Erre csak az optimista képes, ki hisz és bizik. A megértetésnek, az ismeretek átadásának sok mestere van a pedagógusok közt. De az ifjuságnak nem ezek az igazi jötevői. Maradandó hatásra csak azok számíthatnak, akik érzéseket tudnak fakasztani. Gerencsér István ezek közé tartozott. A hideg ismeretek, a pusztá logikai tartalmak áthévültek lelkének tüzetől és izzásba hozták a tanulók lelkét. Az ilyen órákat, az ilyen tanárt az ifjuság szívébe zárja s nem feleli. Sokszor láttam, hogy tanítványai évek mulva is felkeresték leveleikkel s üdvözölték, tanácsot kértek tőle, hozzá küldték költeményeiket és regényeiket.

Ezt az áldásos, lankadatlan tevékenységet azzal jutalmazta a kultusz-kormány, hogy 1914. elején a bpesti VIII. ker. áll. tanítónőképző megüresedett igazgatói állására őt nevezte ki. Új tér nyílt működésére. Jött azonban a világháború s megakadályozta állásának elfoglalásában. A nagy háboruban derekasan vette ki a részét. Az északi harctéren a tűzvonalban küzdött. Örmesterré, hadnaggyá, majd főhadnaggyá lépett elő. Számos kitüntetést (bronzérem, három Signum laudis, III. oszt. kat. érdemkereszt stb.) kapott. A harc-téri szenvedések, egy közeli gránátrobbanás, sebesülés megviselték erős szerve-zetét. 1918. év végén leszerelt s elfoglalta igazgatói állását. A Károlyi-kor-szak s a kommün következtek. Egyesületünkben ekkor, a legnehezebb napok-ban vezető szerepet játszott. Mikor pedig az állami és társadalmi rend ismét helyreállott, politikai pályára lépett. A magyarság sorsával összefüggő társa-dalmi és politikai mozgalmakat mindig figyelemmel kísérte. A passzív meg-figyelőlőből most aktív szereplő lett. A Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjába lépett, mert ennek keresztény, demokratikus és szociális programja felelt meg leginkább világfelfogásának. De a párt minden különösb támogatása nélkül lett képviselővé. A mátészalkai kerület küldte föl az első nemzetgyü-lésbe. Mint politikus az elvek bátor és tántoríthatatlan harcosa volt. Minden cselekedetét a nemzeti érdek vezette. Emellett a gyengék, a nehéz viszonyok közt élők ügyeit karolta fel. Lakása nap-nap után megtelt olyanokkal, kiknek ügyes-bajos dolguk volt. Nemcsak választói, de más választókerületek pol-gárai is nagy számmal kérték támogatását. A mi küldöttségeinket is nem egyszer vezette, szószólónk és közbenjárónk volt, minden tanár- és tanító-társának készséggel tett szolgálatot. Nemzetgyűlési beszédei közül maradandó értékűek a hadviseltek s rokkantak és a tanyai iskolák érdekében tett fel-szólalásai. A második nemzetgyűlésnek már nem lehetett aktív tagja, de a keresztényszocialista pártnak élete végéig vezető tagja maradt. A politikai pályáról leszerítva, ismét az oktatásügynek és intézetének élt egészen korán bekövetkezett haláláig.

Ez életének rövid, külső rajza. Nem volt szürke tucatember. Egyénisé-gét markáns vonások alkották. Egyénisége valóságos iskolapéldája annak a típusnak, melyet Binet irodalmi vagy verbális típusnak nevez. Szerszámot kezelni, egyszerű tárgyakat lerajzolni épenséggel nem tudott. Soha az övéni! olvashatatlannabb kéziratát nem láttam. De aki ki tudta betűzni, az gyönyörköd-hetett stílusa hamisítatlan magyarosságában. Legfőbb ereje azonban a szóban volt. Akkor volt elemében, ha beszélnie kellett. Legalább ötven beszédjét hal-

lottam, de soha egyetlen szerkesztési hibát vagy nyelvbötlését sem észleltem. Ajkairól mint apró gyöngyszemek pazar bőséggel ömlöttek a szép magyar szavak. E szavak soha nem voltak hidegen csillogók, mert áthevítette őket az érzelem tüze. Legfőképpen a faji érzés volt az uralkodó érzelem, mely minden beszédébe beleszólt. Szónoki készségét támogatta a kitünő memóriája, mely különösen nevek és dátumok megőrzésében volt erős. Egyéniségének másik kiemelkedő vonása az aktivitás. Harcos volt a szó legnemesebb értelmében. Eszméikért, elvekért sikra szállt. Nem tudott kontemplatív életet élni, neki mindig terveznie, kezdeményeznie kellett. Az ilyen embert a sikerek mellett csalódások is érik. Aki csak kissé közelebb férközött lelkéhez, éreznie kellett nemes jóságát. Sok emberen segített; olyanokon is, akik nem érdemelték.

† **Dékány Mihály.** A másik veszteség státusunkat *Dékány Mihály* elhunytával érte. Aránylag szintén fiatalon, 56 éves korában, szept. 26-án halt meg. Halálát hosszas betegség előzte meg. Már az 1924/25. isk. évet is szabadságon töltötte. Élete a szorgalmas, becsületes munkában eltöltött magyar tanár élete. Sokat fáradt, sokat dolgozott. Az utóbbi keserves évek nehéz gondjai bizonyára nem csekély mértékben sietették halálát. Szegeden született 1869-ben. Gimnáziumi tanulmányait is ott végezte. Tanítói oklevelet pedig a kiskunfélegyházi tanítóképzőben nyert. A polg. isk. tanításra jogosító oklevél megszerzése után köznevelői tevékenységét 1892-ben a nagybecskerekai polg. iskolában kezdte, de még ugyanazon év októberében a csáktornyai áll. tanítóképzőhöz nevezték ki. Tizenhat évet töltött itt a határszáron s a tanári munkán kívül értékes társadalmi és hazafiás tevékenységet fejtett ki. Számos társadalmi egyesületben vezető szerepet töltött be és szerkesztője volt a *Muraköz-Medjmurje* című nemzeti irányú magyar-horvát hetilapnak. Többoldalu munkásságának elismeréseképp 1908-ban a kultusz-kormány Budapestre, a VI., később VIII. ker. áll. tanítónőképzőhöz helyezte át, ahol rövid megszakítással egészen haláláig töltötte be a mennyiség-tan-fizikai tanszéket. Budapesten majdnem kizárólag a tanítóképzésnek szentelte minden idejét. A tanítóképzés terén ebben az időben mozgalmas élet folyt. *Neményi* Imre már megtette az előkészítő munkálatokat a magyar tanítóképzésnek európai színvonalra való emelésére. 1911-ben megjelent az új Tanterv, majd a Rendtartási és a Vizsgálati Szabályzat. 1916-ban bezárta a nagyszabású intézkedések sorát az egységes Tanmenet. Ezzel a tanítóképzés legfőbb kérdései szabályozva voltak. Ezek az intézkedések minden egyes tanárra sok munkát róttak. *Dékány Mihály* ebből a munkából derakasan vette ki a részét. A kötelező munkarésznél többet végzett. Feldolgozta a tanítóképzők egész mennyiség-tani és méréstani anyagát. Hogy ezt a nehéz feladatot milyen jól oldotta meg, bizonyosság rá, hogy tankönyveit még most is sokfelé használják. A tanítóképzői mértantaniással kapcsolatosan figyelme a népiskolai mértantantításra is kiterjedt. Írt mértant a népiskolák számára, továbbá Vezérkönyvet ugyane tárgy tanításához. Tankönyv-írói tevékenységét kikerekítette a három kötetnyi természetrajzzal, melyet polg. leányiskolák számára írt. Egyidejűleg buzgó tevékenységet fejtett ki egyesületi életünkben, ahol különösen anyagi kérdésekben ő lett az egyesület szakértője. Mikor *Farkas Sándor* szakfelügyelővé neveztetett ki, átvette a *Magyar Tanítóképző* szerkesztését és egészen 1921-ig töltötte be ezt a tiszteletet. Azonban legfontosabb szerepet egyesületünk életében

a kommun bukása után játszott. Ő volt egyike azoknak, akik az egyesületet újból életre keltették. Alelnöki minőségben két cikluson keresztül a legnehezebb időkben ő vezette az egyesület ügyeit. Küldöttségeket vezetett, memorandumokat szerkesztett. A közügyek intézésében nem ismert fáradtságot. Rendkívül nemes szociális érzésének teljes érvényesülésére most nyílt igazán alkalom. Egész nap lótoit-futott az egyesület és kartársai érdekében. A legjobb érzésű emberek közé tartozott. Mikor a közalkalmazottak anyagi érdekeiért megindult a harc és megalakult a KANSz, kartársai őt bízták meg képviseltetésükkel. Mily lelkiismeretesen felelt meg e feladatának, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a középfoku iskolák csoportjának ő lett az elnöke. Hogy a tanítóképzői tanárság számára nagyobb eredményeket nem tudott elérni, nem rajta, hanem e szervezet időszerűtlen szerkezetén és rosszul választott irányítóin mult. Ezt az érdemeket szerzett, fáradhatatlan buzgalmu munkásunkat bénította meg a betegség és döntötte aránylag korai sirba. M.

Egyesületünk emlékiratai.

63. szám. 1925/26.

I.

Nagyméltóságú Miniszter Ur!

Kegyelmes Urunk!

A Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesülete nevében mély tisztelettel az alábbi kérelmeket terjesztjük Nagyméltóságod elé:

1) a polgári iskola tanárképző főiskolába, a fennálló rendelkezés szerint, olyan pályázók vétetnek fel, akiknek tanítói oklevelük, továbbá azok, akiknek érettségi bizonyítványuk van. A felvételnek a követelménye, amíg a tanítói oklevél és érettségi bizonyítvány a tanulmányok időtartama s előtanulmányok szempontjából egyenlő értékűnek volt minősíthető, kifogás alá nem eshetett. Amióta azonban a tanítóképző-intézet évfolyamainak száma négyről-ötre emeltetett s így a tanítónövendékek tanulmányi ideje a középiskolai tanulókhoz szemben egy évvel hosszabb lett, amióta az 1925. évi 32.891. sz. rendelettel kiadott Tanítóképesítő vizsgálati Szabályzat 9. §-a értelmében a középiskolai érettségi vizsgálatot tett tanulók tanítóképesítő vizsgálatra csak abban az esetben bocsájthatók, ha szabályszerű különbözeti vizsgálatok után a tanítóképző-intézet V. évfolyamát rendes uton elvégezték, azóta a polgári-iskolai tanárképző főiskolába való felvételnél az érettségi bizonyítvány a tanítói oklevéllel egyenlő értékűnek nem ismerhető el. Épen ezért a fentemlített felvételi követelmény módosítása elmaradhatatlan.

Kérjük Nagyméltóságodat méltóztassék elrendelni, hogy az 1926/27. iskolaévtől kezdődőleg a polgáriiskolai tanárképző főiskola I. évfolyamába csak okleveles elemi iskolai tanítók vétessenek fel.

2. Az Apponyi-kollégium Tanítóképző Intézeti Tanárképző tagjai eddig ösztöndíjban részesültek. Az ösztöndíjakat az 1925/26. iskolaévben Nagyméltóságod rendelkezése megszüntette. Mivel a kollégium hallgatói mindig igen szegény, anyagi támogatásra szoruló szülők gyermekei és mivel az ösztöndíjak megvonása a tanítóképző-intézeti tanárképző elnéptelenedését jelenti s a képzés életképességét veszélyezteti, kérjük Nagyméltóságodat, hogy az Apponyi-kollégium hallgatóinak az ösztöndíjakat a folyó iskolai év második felévtől kezdődőleg újból kiadni méltóztassék.

A legmélyebb tisztelettel maradunk Nagyméltóságodnak a Tanítóképző Intézeti Tanárok Országos Egyesülete nevében.

Budapest, 1925. évi december hó 22-én

alázatos szolgálai:

Wagner János
elnök.

Dr. Lajos Mária
főtitkár.

65. szám. 1925/26.

II.

Nagyméltóságú Miniszter Ur!

Kegyelmes Urunk!

A Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesületének választmánya 1925. évi december 7-én tartott ülésén foglalkozott az 1925. évi 7000 M. E szám alatt kiadott státusrendeletnek a tanítóképző-intézeti tanárookra vonatkozó rendelkezéseivel. E magas rendelkezésben foglaltakat a választmány a tanítóképzés nemzeti ügye, az anyagi érdekek védelme szempontjából tárgyalta s mély szomorúsággal a következőket állapította meg:

A tanítóképző-intézeti tanárság sokszor ismételt kérelmei, melyektől anyagi helyzetének javítását remélte és várta, nem teljesültek. Évtizedes anyagi leromlás s e hátrányos illetményrendezés után a tanárság aggódo félelemmel gondol arra, vajjon képes lesz-e megillető s elvárható módon kivenni részét rombadült hazánk ujjaépítésének munkájából; lesz-e kellő ereje a tanítónemzedékek lelken át eredményesen munkálni a népműveltséget; méltóképen szolgálhatja-e a területi és erkölcsi integritás visszaszerzésének nagy gondolatát; dolgozhatik-e sikerrel a nemzeti kultúra eddigi eredményeinek megőrzése érdekében. Az anyagi és kulturális szükségleteit állandóan nélkülöző tanár munkateljesítménye folytonosan csökken, s ezzel együtt a tanítóképzők színvonala s munkájának eredménye is.

A Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesületének választmánya kimondotta, hogy az 1925. évi 7000. M. E. számú rendelettel foganatosított státusrendezést a tanítóképző-intézeti tanárookra nézve sérelmesnek tartja s elhatározta, hogy az alábbi kérelmeket terjeszti Nagyméltóságod elé:

1. A főigazgatók száma 2 legyen s e szám továbbra is meghagyassék. A tanítóképző-intézetek felügyelete törvényes rendelkezéssel a főigazgatók hatáskörébe utaltassék.

2. A főigazgatók, igazgatók és tanárok külön-külön rangsoroltassanak. Az igazgatók és tanárok számára az egyesített létszámra vonatkozó státuskulcs hagyassék meg. Méltányos volna, ha az igazgatók s tanárok számára az V. és VI. fizetési osztályban 25 %, a tanárok részére a VII., VIII. és IX. fizetési osztályokban szintén külön-külön a 25 % szerint történnék a megosztás.

A főigazgatók, igazgatók és tanárok mostani közös rangsorolása súlyosan akadályozza az előmenetelt. A mostani státusrendezés alapján megejtett számítás szerint az igazgatók az V. fizetési osztályt, a tanárok nemcsak az V., de még a VI. fizetési osztályt sem érik el, mert előbb kerülnek nyugdíjba.

3. Azok a tanítóképző-intézeti tanárok, akik nem tanítóképző-intézeti munkakörben teljesítenek szolgálatot, működési körüknek megfelelő státusba tétessenek át. Ezek kivétele a státusból előmeneteleket jelentene.

4. Ötödéves korpótlékok (quinquenniumok) állíttassanak vissza. A Pénzügyminiszter Ur elismerte, hogy a korpótlékok elvonásával a tanárokat sérelem érte, a nemzetgyűlés pedig azok visszaállítását határozatilag is ki-mondotta.

Kegyelmes Urunk!

Mély tisztelettel kérjük és Nagyméltóságod utján kérjük a magas kormányt, hogy előterjesztett kérelmeinket teljesíteni s a magyar tanítóképzés érdekében a tanároknak munkájuk s energiájuk lelkiismeretes, buzgó kifejtéséhez a szükséges életfeltételeket kegyesen megadni méltóztassék.

Mély tisztelettel maradunk Nagyméltóságodnak a Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesülete nevében

Budapest, 1925. évi december hó 22-én

alázatos szolgálói:

Wagner János

elnök.

Dr. Lajos Mária

főttkár.

H I R E K.

Cimadományozás. A kormányzó a közokt. miniszter előterjesztésére *Geőcze Sarolta*, *Brunovszky Rezső* és *Barabás Endre* áll. tanítóképző-intézeti igazgatóknak a tanítóképző-intézeti főigazgatói címet, *Irsa Béla*, *Dékány Mihály* áll. tanítóképzői tanároknak, továbbá *Slajchó Mihály*, *Holczmann Ferenc* és *Borszékyné Nagy Julia* nyugalomba helyezett áll. tanítóképzői tanároknak a tanítóképző-intézeti igazgatói címet adományozta.

Igazgatói megbízás. Dr. *Gerencsér István* elhunytával megüresedett a VIII. ker. tanítónőképző igazgatói állása. A közokt. miniszter az igazgatói teendők ellátásával *Párvy Endre* igazgatót bízta meg. Az új igazgató személyében az intézet mindenképen rátermett, agilis és tapasztalt vezetőt nyert, aki ezt az újításai révén országszerte ismert, a gyakorlati tanárképzés céljait is szolgáló, nagyhirű intézetet a kiváló elődök által emelt nívón meg fogja tartani.

Áthelyezés. A közokt. miniszter *Ágoston Vendelt* a bajai tanítóképzőtől a félegyházaihoz, *Hatvani Lajost* Pápáról Sárospatakra, *Vizhányó Károlyt* Kiskunfélegyházáról Bajára, *Pfalcz Gyulát* Bajáról a mohácsi áll. polg. iskolához, *Éber Rezsőt* a budapesti VIII. ker. tanítónőképzőtől az I. ker. tanítóképzőhöz, *Kiss Józsefet* az I. ker. tanítóképzőtől a VIII. ker. tanítónőképzőhöz áthelyezte.

Elnökünk betegsége. *Wagner János* kir. főigazgató, egyesületünk fáradhatatlan vezetője a nyár végén súlyos betegségen ment keresztül. Kinos epeköbántalmai keletkeztek, melyektől, szerencsére, műtét ibeavatkozás nélkül, olajkúra segítségével szabadult. Szerencsés felépülésének mindnyájan örvendünk. Szívvel kívánjuk, hogy felfrissült szervezettel még sokáig ellása hivatalát és irányítsa egyesületünk tevékenységét!

A VIII. ker. tanítónőképző új helye. A VIII. ker. tanítónőképző október végén költözött át Baross-utca 13. szám alatt levő új helyiségeibe. Az intézet elhelyezése ped. szempontból ugyan nem tökéletes, de a legszükségesebb helyiségeket nem nélkülözi. Két párhuzamos első osztálya a második emeleten, gyakorló iskolájának egyik tagozata a földszinten, összes többi tanítás-

termei, szertárai, irodahelyiségei, tanári szobája, gyakorló iskolájának többi tagozatai az első emeleten kaptak helyet.

Uj oktatásügyi lap. Ez évi szeptember hónappal *Keszler Károly és Biró Gyula* kartársaink *Magyar Iskola* címen oktatásügyi hetilapot indítottak. A *Nemzeti Iskola* megszűnése óta állandóan éreztük hiányát egy olyan hetilapnak, mely a magyar kultúrpolitika kérdéseivel és a közoktatásügy egész területén felmerülő eseményekkel, tervekkel foglalkozik. A *Magyar Iskola* megszünteti ezt a hiányt. Teljes tudatossággal, hozzáértéssel, jeles munkatársak megnyerésével a magyar tanítóság és tanárság csoportjai között a harmonikus együttműködés megteremtését tűzte ki céljául. Mint egyetemes hetiszemle minden foku iskola ügyeivel minden befolyástól függetlenül, tárgyilagosan foglalkozik. A szerkesztők személye garancia rá, hogy a tanítóképzés érdekei is kellő helyet kapnak. Melegen ajánljuk az új lapot kartársaink pártoló figyelmébe.

Holland írónő a cinkotai tanítónőképzőben. Nov. 11-én *van Schaickné van der Boon* Dina holland írónő a tanári testület, a növendékek és a közs. intelligenciája előtt Hollandiáról magyar nyelvű felolvasást tartott. Az intézet növendékei magyar táncok, szavalatok és dalok előadásával fejezték ki hálájukat a szép és tartalmas felolvasásért.

Halálozás. *Kondorossy Izabella* aug. 2-án Hatzenorfban meghalt. A halál tanári szolgálatának hetedik évében ragadta el. A cinkotai áll. tanítónőképzőben a ped. tárgyakat tanította példás buzgalommal. Szervezetét tudóvész támadta meg, mely ellen gyógyulást az idegenbe ment keresni. Súlyos betegségéhez epekőbántalmak járultak, operatív beavatkozás vált szükségessé, mely aztán korai halálát okozta. A hatzenorfi temetőben helyezték örök nyugalomra Emlékét tanítványai és kartársai fogják hiven őrizni. — Augusztus 30-án a kerepesi temető halottas-házából történt rendkívül nagy részvét mellett dr. *Gerencsér István* temetése. Politikai és társadalmi szervezetek, áll. intézmények vezetői és munkásai, küldöttségek, iskolák igen nagy számmal vettek részt. A temetési szertartást Németh István szentendrei plébános, a VIII. ker. tanítónőképző volt vallásánára végezte segédlettel és gyászbeszéd kíséretében. Gyászbeszédet mondtak még: *Haller István* a keresztényszocialista párt nevében, *Keszler Károly* a Tanítóképző-Int. Tanárok Orsz. Egyesülete nevében, *Párvy Endre* a VIII. ker. tanítónőképző tanári kara nevében, *Rákossy Zoltán* ujbpesti polgári isk. igazgató a volt tanítványok és *Dömölki Julia* a jelenlegi tanítványok nevében. A mátészalkai választók nevében *Mózes István* nagydobosi lelkész búcsúzott el a sírnál szeretett volt képviselőjüktől. A választókerület községsége oly későn jutott a haláleset híre, hogy a választók küldöttsége csak a temetés után érkezhetett. Az elhunytban özv. *Gerencsérné Szánthó Jolán* volt kartársunk férjét, lapunk szerkesztője pedig sógorát gyászolja. — Hasonlóképen nagy részvét mellett folyt le szept. 28-án a farkasréti temető halottasházából *Dékány Mihály* temetése. Egyesületünk nevében *Keszler Károly* búcsúzott el az egyesületi életben oly tevékeny munkát kifejtett érdemes kartársunktól. *Andor Endre* államtitkár a KANSz nevében. *Párvy Endre* igazgató a VIII. ker. tanítónőképző tantestülete és *Reinwarth Lujza* a tanítványok nevében intéztek az örökre távozóhoz búcsúszavakat. Pihenjenek derék, munkás kartársaink békében! A magyar kultúra munkásainak száza emléküket szívükbe zárták!

Nyugtázás. *Adományok*: 1. Kiskunfélegyházi áll. tanítóképző-intézet tanártestülete 500.000 K. 2. Budapest II. (Csalogány-u.) áll. tanítónőképző-intézet önképzőköre 100.000 korona.

Tagsági díjat fizettek az 1924/25. évre: Jakab B., Báter I., Gabriel P., Klug Gy., Somogyi G., Száml P., Glatt A., Fekete I., Polesinszky B., (Pécs), — Kovács D., Blénessy I., Csada I., Dohanics I., Lázár K., Pécs Gy., Tóth M. (Sárospatak). — Amler A., Chobodiczky A., Desics I., Flóra S., Kiss Á. J., Losonczi Gy., Pfaltz Gy., Szilágyi I., Wohlmuth I. (Baja). — Dr. Gerencsér I., Éber R., Héger L., Molnár O., Párvy E. (1/2), Czinkovszky K. (1/2) (Budapest VIII.) — Dr. Kiss Erős F., Dundler Gy., Moldován Gy., Potzta F., Szendrei I., Varga L. (Kalocsa). — Berényi I. (1/2), Barcsai K., Zoltán G., (1/2), Révész Gy. (1/2), B. Draskóczy V. (1/2), Németh I. (1/2), Vaskó L. (1/2), Damaszkovszkyné Mészáros A. (1/2), Vlaszaty I. (1/2), Irtzing F. (1/2), Grész E. (1/2). (Győr). — Duzs M., Ambrózy M., Girtler M., Jancsó E., Kádár I., Kostyál I., L. Jancsó G., L. Baur I., K. Schmidt V., Répai D., Sebestyén I., Strauchné Entz J., (Budapest, II. ker.) — Maurer Mihály (1/2), W. Schwartzter I., Szontagh K., Vajda E., Gryneaus I., Wolszky E., Sárosi I., dr. Lajos M., Herczegh K. Budai I., Mihalik I., Urbányi K., Wajdits K., Gömöri S.

Tagsági díjat fizettek az 1925/6. évre: Amler A., Barcsai I., Chobodiczky A., Desics I., Kiss Á. I., vitéz Losonczy Gy., Szilágyi I. Wohlmuth I. (Baja).

Molnár O. koszorugyűjtése: Párvy E. 20.000, Schön I. 20.000. B. Braun A. 20.000, dr. Novy F. 10.000, Farkasdy Z. 10.000, Geőcze S. 20.000, Heger L. 20.000, Zsindely K. 10.000, Iberer Gézané 10.000, Kiss József 20.000, Molnár O. 20.000, Káldy I. 10.000, Jaloveczkyné Czinkovszky K. 10.000, Bagó M. 10.000 korona. (Összesen: 210.000 K.)

TARTALOM.

	Lap
A státuszrendezés	69
Tanítóképzői pedagógia.	
<i>Dr. Lajos Mária</i> : Széchenyi és a nevelés	71
<i>Dr. Frank Antal</i> : Nevelésügyi terepfelvétel és a nevelői erő növelése	73
<i>Dr. Kosáry János</i> : A tanítóképzői zenetanárok képzésének és képesítésének reformjáról	76
Kisebb közlemények.	
<i>Lux Gyula</i> : Melyik a legjobb nyelvtanítási módszer?	81
Egyesületi élet.	
Kérelem. — Egyesületünk tevékenysége. — Az áll. el. isk. tanító(nő)- és kiseddóvónőképző-intézeti státusz rangsora. —	
M.: Veszteségeink. — Egyesületünk emlékiratai.	84
Hírek. Nyugtázás	98